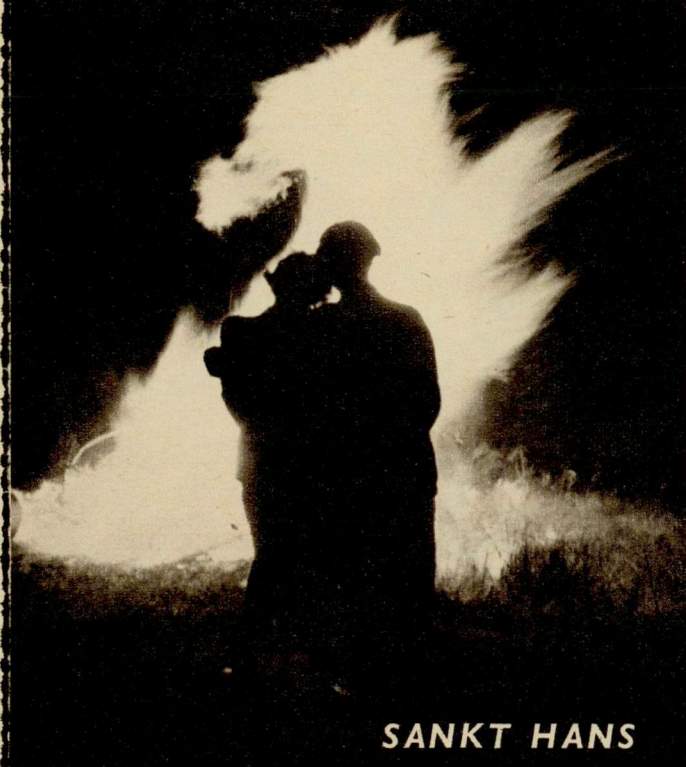

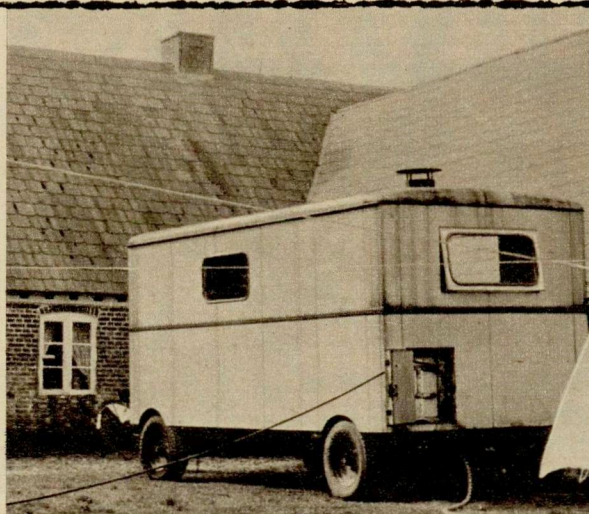
SORØ

– er målet for vor
vandring i provinsbyen, se side 8.

LANDET RUNDT

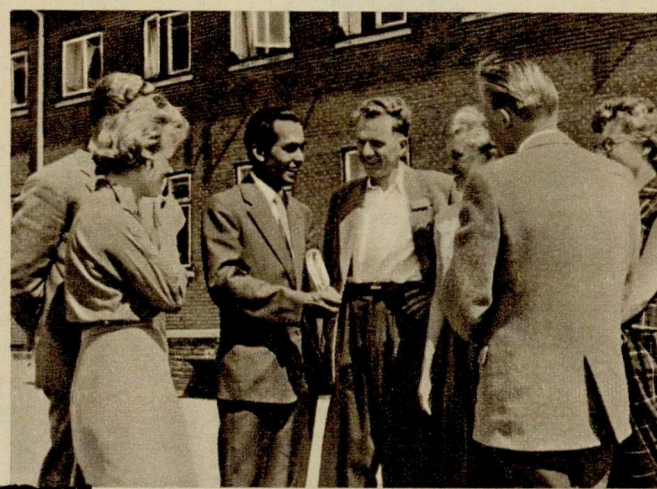
SANKT HANS

Så gør vi så'n ... Det er vaskedag på en gård i Sønderjylland. Man klarer den let, for sammen med en kreds af andre familier har man på andelsbasis købt en vaskevogn. Den indeholder et komplet, moderne maskinvaskeri; tilsluttes blot en stikkontakt og en vandhane. Forbi er besværet med gruekedel og vaskebræt.

Landets yngste? Tvillingerne Leif og Erner er 13 år. De passer næsten hver dag kirkerengningen i Skjoldberg kirke ved Vornbasse.

Det bedste barberblad - og endda ikke mere end 30 øre

**BLIV I
GODT HUMØR
HVER DAG MED**

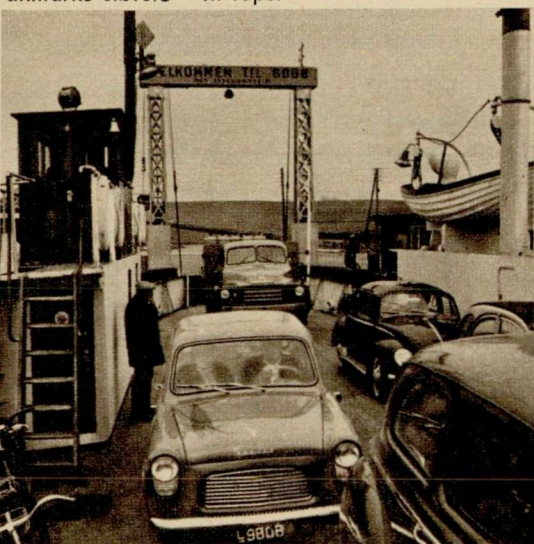

REGINA RUSTFRI BARBERBLADE

Lystig weekend. Godt et halvt hundrede unge 20-års alderen havde fornylig en lystig weekend på Andelsskolen, arrangeret af FDBs oplysningsråd. Lørdag aften talte pianisten Børge Røge Henriksen (til venstre) om jazz og klassisk musik og bagefter svang de unge sig i dansen. Merkurs havde selvfølgelig også en mere alvorlig side. Et foredrag af højskolelærer Brøndsted Viborg, var optakt til gruppearbejde om ungdommens forbruger-problemer, og en indisk gæst Ajoy Mahalanobisch (herover, nr. 2 fra venstre) fortalte om sit eget land og sit syn på Danmark. Det yderst vellykkede kursus sluttede med en henvendelse, hvori de unge præciserer, hvad de ventet sig af FDBs vareudbud, ligesom man henstiller, at unge får lov at være med, når FDB behandler ungdomsanliggender.

Landets største. Bellahøj gør klar til at modtage - og 4-benede gæster, og her glider flaget - Danmarks største - til tops.

Bogø-glæde. Bogø, den idylliske ø mellem Sjælland, Møn og Falster er lykkelig. Man har fået en ny færge, der her ankommer til „den lyserønne ø“.

En vittighed. På landevejen Gram-Haderslev skal bilister foruden den jordbundne trafik også agte sig i agt for fly.

»TRÆT« TØJ BLIVER SOM

NYT!

Strygejernet glider fjerlet over stoffet - det »klæber« ikke. - Derfor bliver De meget hurtigere færdig med et ellers besværligt arbejde.

Og stoffet holder sig længere smukt med CRACKFREE.

CRACKFREE GØR STRYGNINGEN TIL EN LEG

CRACKFREE HOLDER TØJET LÆNGERE RENT
CRACKFREE-stivet tøj skyer snavs, fordi appreturen smyger sig om taverne - trænger helt ind i stoffet og beskytter det. Derfor sparer De vask, når De bruger CRACKFREE.

CRACKFREE kan anvendes til silke, bomuld, rayon, nylon - og uld... Og til kjoler, bluser, skjorter, duge, børnetøj, strømper, gardiner, sengetøj, arbejdstøj. Alt holder længere og smukkere - og især Deres stivskørt bliver struttende NYT igen - med CRACKFREE.

crackfree

Kransehejsning
på tredje
storafdeling

På mindre end et par år har FDB kunnet holde rejsegilde på tre af sine nye storafdelinger: i juni sidste år i Odense (der nu er i fuld drift), i oktober i Vordingborg og nu i Viby J.

Den nye, jyske storafdeling ligger på et højedrag i nærheden af Viby J.-fabrikkerne, og kransehejsningen blev ledsaget af mange gode ønsker for den kommende storafdeling. Og af mange spændende ord! Da de 112 søjler, som bærer det store tag, begyndte at blive rejst, blev byggeriet af beboerne døbt Pompeji, men nu, da taget var kommet på, havde man givet det navneforandring. Nemlig til Akropolis! En af genboerne mindede i causerende vendinger om de genvordigheder, naboskapet med FDB havde forvoldt. Det begyndte med, at FDB „stjal“ hans udmærkede brøndvand, da fabrikkerne i sin tid blev bygget, så han siden måtte nøjes med vandværksvand. Han trøstede sig med, at den pragtfulde udsigt udover ådalen dog var tilbage, men nu havde man minsandten også „stjålet“ den!

Den nye storafdelings lagerhal bliver på 16.000 kvadratmeter – det bliver den største af alle storafdelingerne – hvortil kommer en kontorbygning på 3000 kvadratmeter, og den ventes taget i brug i løbet af maj 1960.

ANDELSOLIE PÅ VEJ

FDB, MEJERIER OG SLAGTERIER
STIFTER OLIEIMPORT-SELSKAB

FDB, Mejeriernes Fællesindkøb og Slagteriernes Fællesindkøbsforening har ved en overenskomst, som blev afsluttet for et par uger siden, aftalt at oprette et selskab med import og fordeling af olieprodukter som formål. Det vil blive stiftet om et par måneder.

Dansk olieimport på andelsmæssigt grundlag er et spørgsmål, der i adskillige år har været drøftet inden for andelsbevægelsen. Netop oliebranchens struktur med dens ganske få altdominerende kæmpekoncerner gør det jo på forhånd sandsynligt, at et andelsforetagende som konkurrencefaktor vil være af forbrugermæssig værdi.

En af vanskelighederne – den, man oftest er standset ved – har været at sikre en ubrudt tilførsel af olie, men det nye selskab skulle her være dækket på en meget tilfredsstillende måde.

Det vil nemlig indgå i et samarbejde med det svenske andelsforetagende, *Oljekonsumenternes Riksförbund* (OK), som er en virksomhed med mange års erfaringer og af et yderst anseeligt format – placeret som Sveriges tredjestørste olieselskab. I 1958 havde OK en omsætning til en værdi af ca. 420 millioner danske kroner, hvilket betyder en fordobling i løbet af de sidste fem år. OKs andel i det svenske brændselsolie-salg udgør omkring 13 pct. af totalforbruget, men virksomheden har desuden haft stor indirekte betydning for de svenske forbrugere ved at effektivisere konkurrencen også på det prismæssige område.

I årene siden krigen har OK med

finansiell støtte af FDBs svenske broderorganisation, KF, opbygget et omfattende lagerapparat, og virksomhedens omfang understreges af, at man har egen tankflåde. Som et naturligt led i udvidelserne overvejer man netop nu en udbygning af ocean-tanklagrene i Syd-sverige, og det vil naturligvis være en økonomisk fordel for begge parter, hvis det påtænkte nye sydsvenske ocean-tanklager kan placeres, så det kan samarbejde med et tilsvarende dansk lager. Hvor de danske ocean-tanklagre skal ligge, eller hvor store de bliver, kan dog ikke oplyses endnu.

Til de indkøbsmuligheder, det nye danske selskab vil have gennem samarbejdet med OK, kommer jo de leverancer, man kan få i kraft af FDBs interesser i Frisia – det inter-europæiske selskab, som er ved at bygge raffinaderi i Emden i Vesttyskland – og endelig må tages med i billedet muligheden for olieimport fra Sovjetunionen som et led i udbygningen af den dansk-russiske vareudveksling.

Ihvertfald foreløbig vil man koncentrere sig om brændselsolie. Hverken det enkelte slagteri eller mejeri vil være tvunget til køb i det nye selskab, men ud fra den skønmæssige beregning af omsætningen, stifterne har foretaget, vil man starte på en absolut fornuftig, rentabilitetsmæssig basis. – Vi vil, siger stifterne, begynde beskedent, men udvide efterhånden som vi får overbevisning flere og flere om det forretningsmæssigt rigtige i at købe i det nye selskab.

SET FRA DEN ANDEN SIDE AF DISKEN

— Hvis vi skal finde ud af, hvordan vi bedst kan klare os, mon vi så ikke skal smide, hvad vi har i hænderne og gå om på den anden side af disken og der prøve at sætte os i forbrugers sted ...

Det var næstformanden for Frederiksberg Handelsforening, Arne Ginge, som kom med disse fornuftige ord, da han fornylig på sin bestyrelses vegne indledede en diskussion om den fremtidige udvikling indenfor dansk butikhandel.

Det er sjældent at høre en detailhandler-talsmand anvende en sådan betragtning som udgangspunkt for en drøftelse af forholdet mellem de private købmænd og deres konkurrenter: brugsforeningerne, kædebutikker etc. Oftest munder talen ud i krav om bevarelse af de eksisterende og helst oprettelse af endnu flere kunstige barrierer som hindring for en virkelig fri handel.

Endnu har man vel i frisk minde, at for-

manden for De samvirkende Købmændsforeninger, købmand Knud Aagaard, for et par måneder siden opfordrede købmændenes leverandører til at boycotte brugsforeningerne.

Bortset fra, hvad man ellers kan sige om den slags, er det naturligvis en yderst kortsynet købmændspolitik. Et forsøg på at holde sig oppe ved sådanne kunstige stimulanser, vil i det lange løb — måske endda ikke noget særlig langt løb — være til størst skade for købmændene selv. Flere og flere købmænd burde derfor i stedet gøre det samme som bestyrelsen for Frederiksberg Handelsforening: forsøge at se tingene fra forbrugers side af disken.

Hvad blev da resultatet af dette forsøg? Jo, sagde Arne Ginge bl. a.

det vi først må konstatere, det er, at de nye butikformer er populære. Hermed tænker jeg såvel på selvbetjeningsbutikker — altså også de private — som på kædebutikkerne. De er store — eller deres areal er i hvert fald effektivt udnyttet — de virker legemte og farverige ... de er hygiejniske — og hvad der er vigtigt: de fører en prisskillepolitik, der virker besnærende ... her-

til kommer så den kendsgerning, at de er i takt med udviklingen i samfundet ...

Dette er vel ikke hele forklaringen på supermarkedernes succes i de seneste år, og naturligvis er det slet ikke nogen udtømmende redegørelse for årsagerne til, at så mange danske forbrugere søger til brugsforeningerne. Det gør de jo bl. a. også netop fordi det er brugsforeninger.

Men taleren har ialtfald forstået dette, at supermarkederne og andre nye butik-former er slået igennem, fordi de betjener forbrugerne (eller ialtfald en stor kreds af dem) sådan som de ønsker det. *Lever de selvstændige handlende op til disse krav?* spurgte han videre, og han gav selv svaret: *vi må nok indrømme, at det gør vi ikke i tilstrækkeligt omfang ... Det er tit ubehageligt at se kendsgerningerne i øjnene — men på den anden side lærer vi jo af det — vi kan se, at vi må arbejde mere effektivt for at udnytte de muligheder, vi har for at bevare os.*

Forhåbentlig er der detailhandlere også uden for Frederiksberg Handelsforenings område, som tænker nærmere over oplægget i denne tale.

HVORFOR KØBER VI DET VI KØBER?

Hvorfor giver vi vore penge ud, sådan som vi nu gør?

Ja, det er vel ganske ligetil, fordi således er vort behov, og lige netop disse indkøb stemmer med pengepungens formåen.

Nej, så enkelt er det skam ikke! Til brug for undervisningen af vordende sælgere har cand. polit. Karen Gredal skrevet en bog: *Moderne forbrugers motiver og adfærd*, som i kurver, skemaer og systematiske grupperinger stiller forbrugernes handlemåder op og begrundet dem.

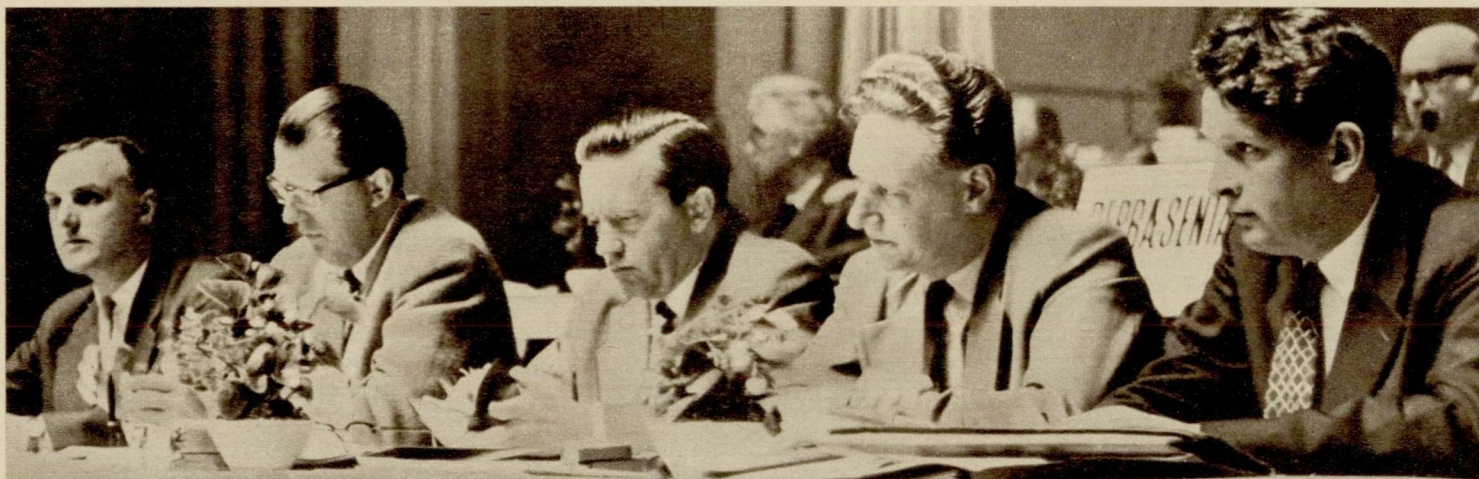
Men hvad er så svaret på det spørgsmål, vi stillede? I nogle tilfælde ligger det så at

sige i luften: Klimaet bestemmer vort behov for bolig og klæder, sulten vort behov for mad o.s.v. Men amerikaneren Thorndike har regnet ud, at mindre end en tredjedel af forbrugernes samlede udgifter går til de behov, der skal opretholde livet, til at skaffe legemet den nødvendige føde og beskyttelse mod kulde o.s.v. Resten af vore penge anvendes især til underholdning og til at få det behageligt i alle henseender.

Mange gange vælger vi ikke en bestemt vare (eller mærke), fordi vi selv har brug for netop den, men af hensyn til vore omgivelser. Så handler vi altså ikke altid fornuftigt? Desværre nej. I almindelighed tænker forbrugerne sig ikke alt for godt om, før de giver deres penge ud. Overraskende nok synes folk med højere indtægt (og uddannelse) at være mere tilbøjelige til grundigt at overveje indkøb, end folk med lavere indtægt. Kun for de allerstørste indkomster var forholdet omvendt — for har

man først dem, behøver man jo ikke se så nøje på priserne. Og forbrugerne i de yngre aldersklasser tænker sig gennemgående bedre om, før de køber, end de ældre forbrugere gør. Nok har de ældre større erfaring, men til gengæld er deres kritiske sans ofte sløvet eller afløst af en mere vanepræget form for indkøbsteknik. Og det skal salgsfolkene naturligvis nok drage fordel af ...

Men heldigvis sker det jo, at forbrugerne virkelig tænker sig om og endda lægger planer. Hvor realistiske er mon forbrugerne i denne henseende? Her viste en undersøgelse, at ægtemænd gennemgående så mere lyst på den fremtidige opfyldelse af ønsker, end deres hustruer gjorde. Og lumsk nok kom denne undersøgelses spørger igen halvandet år senere: Da viste det sig, at kvindernes planer med hensyn til nyanskaffelser i højere grad end mændenes var blevet realiseret.

FEM „GRUNDLOVSFÆDRE“. — Hovedbegivenheden på Det kooperative Fællesforbunds kongres, som forleden afholdtes i København, var drøftelsen af en ny „grundlov“ for medlemmerne af fællesforbundet: 621 andelsvirksomheder med tilknytning til arbejderbevægelsen. Vi omtaler på side 12 nærmere dette dokument, som både er en princip-erklæring og indeholder en række konkrete forslag. Her ses 5 af medlemmerne af det 6 mands-udvalg, som har udarbejdet det betydningsfulde aktstykke: fra venstre forretningsfører Erling Jensen, Det kooperative Fællesforbund, direktør Kaj Nielsen, Hovedstadens Brugsforening (som forelagde rapporten), direktør J. Thygesen, HB, direktør Jørgen Christensen, Arbejdernes Fællesbageri, København, og kontorchef J. Paldam, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Det 6. medlem af udvalget er administrationschef S. Rishøj Pedersen, dagbladet Aktuelt.

vanskelige børn er syge børn

I et børnehjem,

hvor nyeste pædagogiske og psykologiske principper
er bragt i anvendelse

JØRGENS forældre var dybt bekymrede. De havde haft en henvendelse fra skolepsykologen. Der var en masse vrøvl med Jørgen i skolen, og hjemme var det også galt, hvad skulle forældrene stille op med ham.

Skolepsykologen foreslog, at drengen blev undersøgt på en børnepsykiatrisk klinik, og dér tilrådede man, at drengen en tid kommer på et behandlingshjem.

— Mener De et opdragelseshjem? spurgte moderen forfærdet.

— Sådan hedder det ikke mere, svarede psykiateren. Nu om stunder betragter vi vanskelige børn som syge børn. Deres lidelse må under behandling ligesom legemlige lidelser, og undertiden er det mest hensigtsmæssigt at „indlægge“ dem.

— Mister vi så forældremyndigheden?

— Nej. Efter den nye forsorgslov kan De til enhver tid forlange Deres barn hjem. Her er kun tale om hjælp.

— Jeg forstår ikke, at det er gået så skævt, sagde moderen. Jeg synes, vi har gjort alt, hvad vi kunne for den dreng. Vi må jo være nogle elendige forældre.

— Det er ikke sikkert. Forholdene kan blot have udviklet sig så ugunstigt, at almindelig sund forældresans ikke slår til. Så må læger og psykologer træde til. Hvis De er indstillet på at samarbejde med behandlingshjemmet, skal vi nok nå et godt resultat.

Eksemplet fortæller noget om den udvikling, der har fundet sted inden for børneforsorgen gennem de sidste årtier. Fra det gammeldags opdragelseshjem til vore dages behandlingshjem er der et stort spring, mest i det indre, men undertiden også i det ydre. Se blot på billederne på disse sider. De er taget på Nødebo Børnehjem, et supermoderne be-

handlingshjem oprettet af københavnske omegnskommuner med staten som garant. Det ligger i en skøn, gammel park lige op mod skoven. Hovedbygningen er af røde mursten, herskabelig at skue. Et par mindre huse ligger spredt på terrænet. Nogle børn spiller bold i solskinnet, da vi kommer, og andre leger på „skrammellegepladsen“. Man kunne tro, det var en flok privilegerede rigmandsbørn. Men det er nogle af de „vanskelige“.

Forstander Niels Ernst tager imod og viser rundt. Endnu er hjemmet ikke fuldt belagt, fordi byggeriet ikke er færdigt. Men det er meningen, at børnene skal opdeles i grupper på otte. Hver gruppe skal bo i en bygning for sig selv sammen med et lærerpar og udgøre en art familie, som spiser for sig selv og ikke blander sig synderligt med de andre „familier“. Hver gruppe får sit område af parken med en skrammellegeplads.

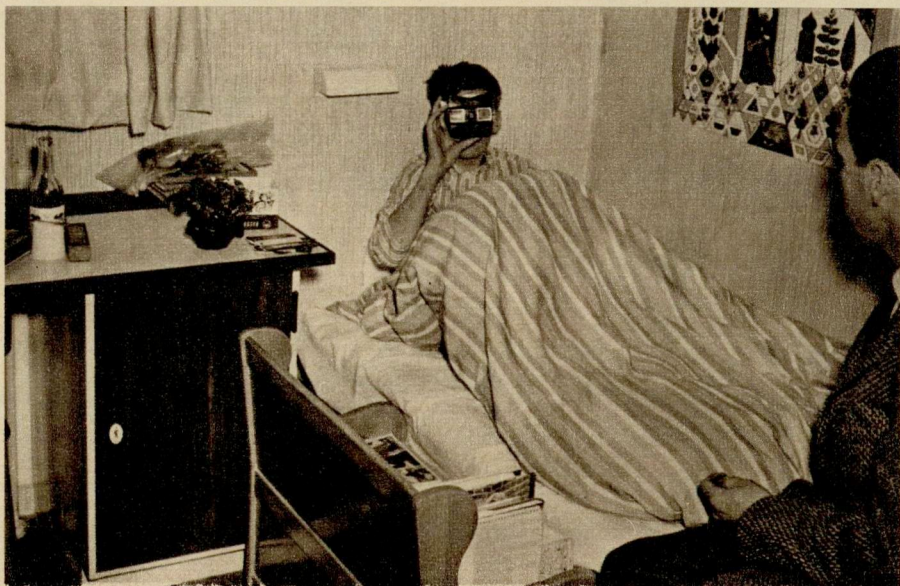
FORMÅLET med denne familieopdeling er dels at undgå institutionspræg, dels at give børnene lejlighed til at knytte kontakter, der går i dybden. Mange af børnene kommer med et enormt kontaktbehov, som må dækkes, for at behandlingen kan gennemføres.

I familiehuset har hvert barn sit eget værelse med soveottoman, et arbejdsbord med skuffer og et rummeligt skab. Iøvrigt er der opholdsstue, spisestue, køkken og sløjdrum samt beboelse for den voksne stab, som hører til gruppen: et lærerpar, en assistent og en praktikant (oftest en vordende fritidshjems lærer).

Børneværelser og opholdsrum er smukt møbleret. Teaktræ og betræk i køks, lysegråt og rødt dominerer, lamperne er smagfulde, væggene har tapet, ofte i ret sarte farver. På den besøgende

Herover og herunder nogle glimt af livet på børnehjemmet. Til højre en dreng, der ligger i sengen på grund af influenza og underholdes af en af lærerne.

virker det hele næsten for fint. Er det naturligt for børn at færdes i så elegante omgivelser? Vil tingene ikke hurtigt blive ødelagt?

Det skal vise sig, siger forstander Ernst. Personligt mener han nej. Børn vil snarere hæge om smukke, nye ting end om noget gammelt og smagløst, og det virker opdragende at færdes i omgivelser, som kræver, at man tager hensyn. Iøvrigt er møblerne ikke kun smukke, men også solide, tilføjer han. De er købt hos FDB, og en boligkonsulent fra FDB har bistået ved indretning.

En smuk ramme. Men dog kun en ramme. Hvad med indholdet? Hvori består den behandling, som gerne skulle gøre børnene raske, så de kan vende tilbage til den tilværelse, de kom fra?

LAD os tage et eksempel, siger forstanderen. En dreng er lige ankommet til behandlingshjemmet. Hjemmefra er han vant til, at han kan sætte sin vilje igennem ved at få raserianfald. Den samme teknik forsøger han sig med på det nye sted, men han opdager hurtigt, at den ikke duer. Hans rasen går ikke de voksne her på nerverne, som den gik hans forældre på nerverne. De ignorerer den nærmest. Han prøver at forstærke sine anfald, men disse besynderlige menesker lader sig ikke ophidse (det er betydelig lettere at holde hovedet koldt, når det gælder andre folks børn!). Måske bugserer de ham roligt og bestemt ind på hans værelse eller uden for huset og siger, at han må blive dér, til han har dampet af. Måske lader de ham spise i køkkenet eller holder ham uden for et arrangement, som han gerne vil være med til. Han sættes med andre ord uden for fællesskabet, men får samtidig at vide, at han nårsomhelst kan vende tilbage til det, forudsat at han opfører sig rimeligt. Iøvrigt indtager de voksne en venlig og positiv holdning over for ham. Når drengen er blevet klar over, at han intet opnår ved at gøre sig umulig, holder han op med det, og så er vejen banet for den egentlige behandling.

Måske viser det sig, at denne dreng har svært ved at knytte en virkelig kontakt. Psykologiske iagttagelser, bl. a. i terapi-sandkassen, og samtaler med forældrene peger imod, at drengen som lille måtte savne nær kontakt med f. eks. sin mor. Nu oplever han, at en voksen kommer ham hjerteligt i møde og viser ham oprigtig interesse og forståelse. Resultatet er, at han knytter sig meget stærkt til dette menneske og bliver rasende jaloux på andre, som nærmer sig den udvalgte. Den dybe kontakt bevirker måske, at han begynder at opføre sig pattebarnsagtigt – vil sidde på skødet, sutte fingre o. l., kort sagt falder tilbage til et udviklingstrin, som han forlængst burde have overstået. Det får han lov til uden bebrejdelser. En skønne dag har han „gennemspillet“ det stadium, han manglede i sin udvikling, og hans åndelige vækst er dermed bragt ind i et nor-

malt spor. For den voksne gælder det nu om at løse båndet mellem sig selv og drengen, så han ikke længere er afhængig af ham. Det gør han ved at drage andre ind i den fortrolige kreds, hjælpe drengen til at knytte venskaber med kammerater og gøre ham optaget af andre ting. Hvis behandlingen er lykkedes, vil det ikke være svært at gennemføre en sådan frigørelse, fordi den falder sammen med nye behov hos drengen.

Samtidig holder man kontakt med forældrene, forklarer dem formålet med behandlingen og vejleder dem i deres forhold til drengen, så de ikke af uvare kommer til at nedbryde, hvad der er bygget op. I det hele taget er kontakten mellem forældrene og behandlingshjemmet meget væsentligt. Når barnet en dag vender tilbage til sit hjem, skulle atmosfæren gerne have ændret sig i gunstig retning, så der er et positivt grundlag at bygge videre på. Ligeledes lægges der stor vægt på, at barn og forældre ser hinanden med jævne mellemrum, så barnet ikke taber virkeligheden af syne.

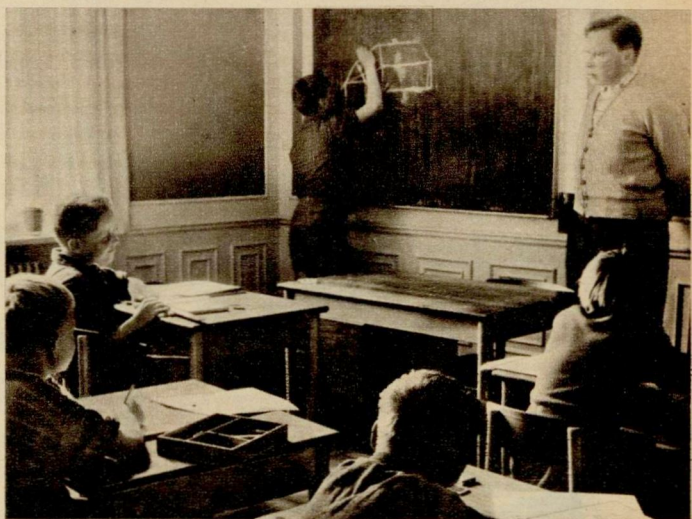
Dette er kun ét af de mange og vidt forskellige tilfælde, og fremstillingen er noget forenklet.

PÅ behandlingshjemmene kommer børn fra alle samfundslag, økonomisk og kulturelt. I nogle tilfælde er hjemmets standard meget ringe, i andre er den tilsyneladende udmærket og forældrene både fornuftige og velmenende. Man kan altså ikke sige, at moderne børnehjemsbørn tilhører det sociale „bundfald“, og hvad deres intelligens angår, ligger den oftest over gennemsnittet. Samfundsudviklingen har bevirket, at der er sket en vis forskydning i børnehjemmets klientel.

Personalets holdning til børnene er præget af stor konsekvens. Der stilles urokkelige krav til børnene om gode manerer og ordentlig opførelse, og overskrider de grænsen, får det uvægerligt konsekvenser – aldrig i form af korporlig afstraffelse, men på den måde, at de må forlade „selskabet“. Forstander Ernst tror på, at børn må have en vis autoritet at støtte sig til og iøvrigt vil klare sig lettere sidenhen, hvis de har lært at opføre sig ordentligt og dannet. Det er altså en misforståelse at tro, at børnene på et behandlingshjem kan te sig, som de vil – blot imødegår man deres dårlige opførelse på en anden måde end den gængse, samtidig med at man søger at fjerne årsagen til, at de opfører sig dårligt.

En institution som Nødebo Børnehjem er dyr at drive. Man regner, at der må være to kvalificerede voksne for hver tre børn, og opholdet for det enkelte barn strækker sig i reglen fra ét til tre år. Til gengæld er helbredelsesprocenten meget højere end i de dage, da man svang tugtens ris over de „vanartede“ børn.

Børnehjemmet i Nødebo ligger i smukke omgivelser, og indretningen er også smuk. Billederne her er fra opholdsstuer og skolestuer, nederst hjemmets forstander Niels Ernst.

Giv Fødderne Ferie...

På stranden og i skoven, til fods, kørende eller i lag og sport, nyder De sommeren fuldt ud, når De har lette, behagelige, moderne Codan Guld-Sejl sko på fornuftigt fodtøj til fornuftige priser.

art. 512

Sundhedstøffel, model CAPRI, med læderrem, korkmellemsål og svangstøtte. Str. 28—35 kr. 18,—; str. 36—39 kr. 19,85; str. 40—45 kr. 21,85.

art. 428

HOLIDAY, Pigeskolesko med gummisål og marine overlæder med hvid besætning. Str. 28—35 kr. 10,65; str. 36—39 kr. 11,75.

art. 201

Tobaksfarvet moccasin med hvid besætning, gummisål. Str. 34—41 kr. 16,85.

art. 702

LION, blå tennissko i særklasse med transparente gummisåler. Str. 24—27 kr. 8,70; str. 28—35 kr. 9,90; str. 36—39 kr. 11,80; str. 40—48 kr. 12,90.

art. 509

Brun plastic drenge- og herresandal, model NIZZA, i moderne facon med fodformsål, som giver let og behagelig gang. Str. 28—35 kr. 19,85; str. 36—39 kr. 21,85; str. 40—46 kr. 23,85.

art. 533

»En sko for ungdommen«. Hvidt perforeret overlæder m. spænde og birkosål. Str. 34—40 kr. 19,85.

art. 2105

SPRINT, sort sportssko med mosgummi-undersål; svangstøtte i str. 28—39. Str. 28—35 kr. 11,40; str. 36—39 kr. 13,—; str. 40—47 kr. 14,—.

det skal være godt...
det skal være

CODAN

GULD-SEGL
KVALITET

- fås i Fox-Magasinerne, Magasin ANVA, Stillman og Brugsen

VANDRINGER
I DEN DANSKE PROVINS

SORØ

TEKST: STEEN CHRISTENSEN
FOTOS: EGON RASCH

TOGET farer igennem skov, en tunnel af grøn frodighed lukker sig om én — men pludselig er der frit udsyn igen: En skovkranset sø blinker, og på dens modsatte bred lyser et slot mellem høje træer. Synet varer kun et par sekunder, men bliver siddende i erindringen som et smukt og sirligt, gammelt maleri — og vil måske også stå for én som den fineste landskabelige oplevelse på jernbanerejsen over Sjælland.

Slottet er — som man måske har gættet — Sorø Akademi. Det ligger på gammel klostergrund, og stedet har været heldigt valgt for fromme menneskers stille færd. Intet tyder på, at her har været nogen bebyggelse, før Hvide-slægten i det tolvte århundrede stiftede klostret, så der må her have hersket den særegne og forunderlige naturfred, som man kun finder i dybet af en nordisk skov.

Selve Sorø by er derfor heller ikke vokset op af en oldtids- eller middelalderlandsby, således som de fleste købstæder er det. Dens første begyndelse var nogle lærer- og håndværkerboliger, som blev opført i 1620'erne, efter at Christian IV havde oprettet Det ridderlige Akademi. Den jord, byen ligger på, er gammel klostermark.

Fra toget ser man intet til Sorø by. Den skjuler sig bag skoven og akademiet, og der er en god spadseretur fra stationen ind til staden. Men det er en vej med særlig charme, med skoven på højre og søen på venstre hånd; man kan nok komme i romantisk stemning på den soranske Jernbanevej.

Men man kan også føle sig særlig indelukket her, bemærker en gammel soraner, som jeg følges med, og som mindes sine drengeår på akademiet. Han er jyde og fortæller, at han midt i idyllen kunne blive

overfaldet af en voldsom længsel efter vide udsigter og barsk blæst. Sommetider cyklede han til Ringsted, som jo ligger højt, frit og vindom-suset.

Soraneren peger på *Flommen*, hvor han som akademielever i sin tid løb på skøjter. Flommen er en engstrækning, gammel søbund. Oprindeligt har Sorø sø strakt sig helt op til Tuel sø, som igen stod i forbindelse med Pedersborg sø – og Sorø har således virkelig været en ø, omsluttet af tre søer. Det hedder sig forresten, at man i meget gamle dage har kunnet sejle fra Tuel sø ad åen med samme navn og videre ad Suså, over Tjustrup-Bavelse sø til Næstved. Sorø har altså stået i forbindelse med havet.

Men nu er vi i Sorø, siger soraneren. Byen begynder ganske pludseligt: Her har vi dens første bygning, jernstøberiet, og foran os strækker sig Priorgade, mellem en pyntelig gammel husrække med venlige små forhaver på den ene side og akademiparken på den anden side. Det er dog den nydeligste indgang til en by. Til venstre rejser akademibygningen sig, i nogen afstand og halvt skjult af lindetræer, til højre har vi Filosofgangen, en skovvej der fører ud til hovedlandevejen. Det er en vej, der sikkert bærer sit navn med rette; ad den har mange lærde mænd og digtere gået deres daglige tur og fordybet sig i deres tankeverden. Måske har *B. S. Ingemann*, som i mange år var lektor ved akademiet, på spadsereture her udtænkt nogle af de optrin i hans historiske romaner, som har fængslet én mest, da man i drengeårene med spænding læste hans bøger.

Men for mange hundrede år tilbage har stedet her været vidne til mere legemligt slid end netop til filosofien. Langs Filosofgangen løber en nu næsten sammensunken kanal, Møllediget, som munkene i sin tid har gravet for at lede vand fra Tuel sø til en mølle ved klostret. Det har været et efter datidens forhold imponerende arbejde. Og Møllediget er yderligere mærkeligt ved at være den eneste kanal eller grøft, som har bevaret den oprindelige betegnelse *dige*; det er først senere, ordet er gået over til at betyde en opkastet jordvold.

Vi drysser langsomt op ad Priorgade, og soraneren fortæller, at i mange af husene var der i hans skoleår pensionater for drenge, som endnu ikke var blevet „alumni“ på akademiet. To år måtte man dengang bo i pensionat, inden man kom til at bo på selve akademiet. Også i Roligheden, hvor vi nu kommer op, har der været pensionater – og den må have været meget rolig i sin tid, den gade, for da den blev anlagt, var *bele* byen rolig! Her, i et pænt lille hus, hvor gartner *Rasmussen* drev

pensionat, boede bl. a. *Steincke* i nogle år.

Og idet vi går op ad Boldhusgade, mod Klosterporten, siger den gamle soraner med et smil: I min tid boede der ved denne ende af Rolighed en købmand *Topp* og overfor ham en købmand *Hvind*. I gadens modsatte ende residerede på den ene side afholdsvært *Roed* og på den anden afholdsvært *Sort*. Et pudsigt sammen-træf – og lige noget for en vittig skoledreng . . .

I Boldhusgade lå for meget længe siden akademiets boldhus, men nu en bygning, der rummer dets godskontor og store bibliotek med 60,000 bind, hvoriblandt mange sjældenheder. Gaden er kort, og vi får ikke vekslet mange bemærkninger, før vi står mellem Klosterporten og Torvet – med rådhuset, „Regensen“, Frederik VII's statue og masser af parkerede biler. Sorøs beliggenhed og særlige historiske atmosfære sørger for, at byen får besøg af mange turister.

Synet af Torvet minder min ledsager om fortidens valghandlinger, med landboernes elskede *Poul Christensen* på rådhusets balkon – og den valgte Poul båret af sejrsglade vælgere i guldstol fra Torvet ad Boldhusgade ned til hotel Klubben i Roligheden, hvor folketingsmanden flot trakterede sine vælgere med øl.

Men Klosterporten er vi begge lidt misfornøjede med. Den blev i forrige århundrede underkastet en restaurering, som skulle føre den tilbage til dens „oprindelige skikkelse“ – men trods de bevarede middelalderlige kamgavle blev resultatet nutidigt og falsk. Gid man havde nøjedes med at reparere den gamle bygning, og iøvrigt ladet den stå med alle de arkitektoniske skavanker, som den i tidernes løb havde pådraget sig – så ville den dog have afspejlet et stykke tidshistorie!

I en sidebygning til porten findes et celle-agtigt rum, hvorom en *meget* upålidelig historie beretter, at her sad for omtrent otte hundrede år siden *Saxo Grammaticus* og skrev sin *Danmarks-kronike*. Ganske vist er der ingen tvivl om, at Saxo har været knyttet til Sorø kloster – men hans virkelige celle er, såvel som hans grav, forlængst borte.

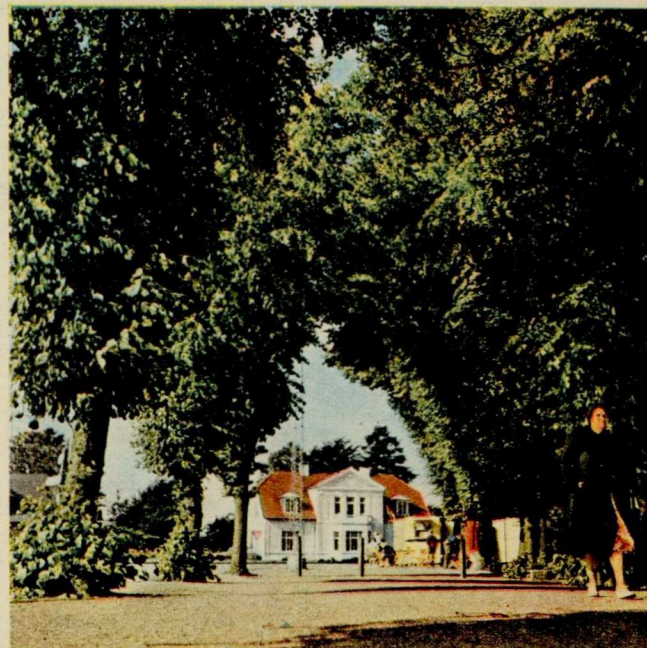
Vi går forbi kirkegården – og dens nabo sportspladsen – ned til den gamle klosterkirke. På denne plads har siden klostrets oprettelse munke, akademiembedsmænd og tusinder af almindelige Sorø-borgere fundet deres sidste hvilested. Her ligger også en del kendte mænd begravet – digteren *Ingemann*, Homers første oversætter *Chr. Wilster*, historikeren og sprogmanden *Chr. Molbech* og hans søn, *K.F. Molbech*, der skrev *Ambrosius*. Her er også nogle brudte søjler og andre dekorative bygningsdele fra klostrets tid at se; de mosgroede søj-

Museets gård i Sorø.

Akademiet og herunder Alleen.

Spring ud i det

Hvorfor skulle De ikke tillade Dem at svømme „på den tid af måneden“? Brug Tampax – og svøm på livet løs! Tampax – den indvendige, sanitære beskyttelse – er komplet usynlig selv under den drivvåde, ålestramme badedragt. Tampax absorberer ikke én dråbe vand.

Tampax er så absolut den *køligste* og mest bekvemme form for hygiejnisk beskyttelse. De kan få! Ingen gnavende bind, ingen nåle eller ubekvemt bælte, der fylder. Let at anbringe, ingen generende odeur, let at blive kvit. Og De kan have hele månedens forbrug i Deres håndtaske... Det kan simpelthen ikke være mere praktisk! Så prøv Tampax. Det fås alle vegne! 10 stk. Regular med brugsanvisning på dansk koster kr. 3,25, Super (med 40 % større sugsevne) kr. 3,75. Tampax Scandinavia A/S, Kbhvn. V.

- opfundet af en læge,
bruges nu af millioner af kvinder.

ler, der står her, har Saxo eller Absalon også set.

Soraneren fører mig hen til en af kirkens tilgittere kælderruder og hvisker: Hernede stod i min tid en række mornede kister, og et gult dødningehovede lå på gulvet. Man sagde, det havde siddet mellem skuldrene på den skønne Lucille, der var blevet danset ihjel ved et bal på Christian IVs ridderlige akademi. Det er et typisk „vandresagn“. Dansen på Koldinghus, overflyttet til Sorø Akademi.

Den tårnløse kirke er opført i 1160'erne, dens ydre er ganske prunkløst – i nøje overensstemmelse med cistercienserordenens krav. Oprindeligt har dens indre også været såre beskedent, i dag virker kirkerummet både pompøst og hyggeligt, mærkeligt levende, fint og fortroligt. Se blot prædikestolen, et dejligt barokarbejde fra det 17. århundrede, og det mesterlige krucifiks, udført kort før reformationen. Det er levende kunst endnu den dag i dag! Altertavlen er fra Christian IVs tid. Billedet forestiller nadverens indstiftelse, og der er knyttet et sagn til det: Maleren benyttede skovarbejdere fra Sorø-egnen til modeller for apostlene. Men den mand, der var afbildet som Judas, blev så fortvivlet, da han så det færdige alterbillede, at han hængte sig...

Bag altret ligger Absalon begravet. I en pille er de jordiske levninger af hans far, Asser Riig, og hans farfar, Skjalm Hvide, indemuret. Man finder også kongebegravelser her. Kristoffer II og hans dronning er gravsat i Sorø kirke, ligeledes Valdemar Atterdag. Også dronning Margrete har været bisat her, ved siden af sin far. Det var i 1412 – det følgende år lod Roskilde-bispen ved nattetide hendes lig føre herfra til Roskilde domkirke.

I kirken hviler også *Holberg*, som testamenterede sine godser til akademiet.

– Skolens historie kan jo føres tilbage til klostret, siger den gamle soraner. Først var det klosterskole, og efter reformationen, da klostret var nedlagt, Frederik II's kongelige og fri skole, afløst i 1623 af Christian IV's Ridderlige Akademi, som lagde speciel vægt på adelige interesser. Det sygnede hen. Men i 1747 oprettedes et nyt akademi, især takket være de rige holbergske gaver. Han havde jo tjent mange penge, den gamle komediedigter, og var blevet storgodsejer, herre til Tersløse og Brorupgård, som han skænkede til akademiet. Gamle soranere er lidt stolte af, at Asser Riig og Absalon, klostrets sagnomspundne stiftere, samt Ludvig Holberg har betalt en væsentlig del af deres skolepenge.

Og lad os da så kigge lidt på skolen. Af selve klostrets bygninger er ingen tilbage. Men navnet *Fratergården* for den klinkebelagte plads mellem kirken og skolebygningen minder om munkene.

Og *Fraterbrønden*, hvis festlige overbygning er fra vort århundrede, menes gravet i klostrets tid. Selve akademibygningen er opført i 1820'erne. Den afløste en pragtfuld bygning i fransk renæssancestil, som blev opført i 1747, men brændte i 1813.

Vi stiger op ad brede trapper, og kommer helt op på gangen mellem akademisternes kamre og sovesale, „alumnatet“. – Her er så stille, grynter den gamle soraner, skønt her dog er radioer nu. Vi var mere støjende og braldrende i min tid.

Vi går gennem Den grønne Gang og Den gule Sal og ind i festsalen med dens kongebilleder og tronstolen, som kun majestæten selv må sidde på. Har mon nogen anden skole i Danmark en trone stående parat til kongen? Dette er da virkelig et slot! Vi kigger også gennem et vindue ned i akademihaven, hvor en herlig grøn plæne skråner ned mod den blå sø. Hvilket skønt syn at vågne op til – et fyrsteligt morgenindtryk.

Siden spadserer vi i haven, denne store park med de mange sjældne planter og skønne udsigter – og vi ender på en bæk ved Holberg-statuen, der tegner sig så let, frit og muntert mod himmel og sø og mellem statelige lindetræer.

Men så er vi igen ude på Storegade og på vej gennem byen. Vi vil gå hele vejen over til „Parnas“ på den anden side af søen – og vi passerer blandt andet Krohuset, en morsom og nydelig bindingsværksbygning. Her havde byens første kro til huse i 1624, nu er huset amtsmuseum.

Det går pludselig op for én, at al denne idyl jo ikke „forstyrres“ meget af fabriksvirksomheder. Sorø er ingenlunde blottet for industri, men dens vigtigste næringsvej er dog handel og håndværk – og skoledrift. Foruden akademiet er her husholdningsseminarium, højskole og en meget kendt husholdningsskole. Og endelig er der de mange pensionister, som har slået sig ned i det fredfyldte Sorø.

Vi går ud af byen, der slutter lige så brat, som den begyndte. Man får en tydelig fornemmelse af, at her har byporten i sin tid haft sin plads. Endnu er der et stykke til hovedlandevejen – lykkelige Sorø, der slipper for den gennemgående trafik – nu er vi i en slags forstad, og så i skov igen. – Vi er der snart, siger soraneren, da jeg var dreng, gik vi de 7 kilometer rundt om søen hver søndag formiddag.

Fra Parnas ser vi solen gå ned og søen blegne. Akademiet ligger fjært og fint derovre på den anden side. Små sejlbåde stryger for aftenbrisen henover vandfladen, med kurs mod byen. Ingenmann havde også en sejlbåd, siger den gamle soraner, og i dens mast var anbragt en æolsharpe, som de lette vinde fik til at tone. Lidt støj skulle han altså have, digteren som lovsang aftenfreden.

Lækker mad for en eller to

DEN, der lever alene, forfalder tit til at negligere måltiderne. Det er det dumme, man kan gøre, for det går ud over helbredet, men sandelig også over humøret. Jo mere alene man er, des mere skal man gøre ud af sin mad – interesserer man sig først rigtigt for madlavningens mysterier, udvikler interessen sig ikke sjældent til en veritabel hobby, som har den glimrende egenskab, at den frister til at lade andre nyde godt af den – og inden man ved et ord af det, er man ikke så alene mere.

Ruth Gunnar-Jensen har anet, at der rundt omkring sidder både enlige mænd og kvinder, der netop trænger til den inspiration, hendes bog

Lækker mad for 1 eller 2 (Gjellerup) er. Opskrifterne er velkomponerede, letfattede og velgennede både til hverdagsmad og festmad. De er ikke dyre, og de tager heller ikke for megen tid.

Bogen henvender sig iøvrigt også til de unge ægtepar, som endnu ikke har stiftet familie, og jeg spår, at de ældre, der er færdige med familien, også vil være glade for den. Den puster nyt liv over de gamle opskrifter, og den fornyer glæden ved at lave god mad. Illustrationerne er nydelige og instruktive – kort sagt *Lækker mad for 1 eller 2* kan man have glæde af – også hvis man er fire.

B.M.B.

HAVETS SVÆRVÆGTERE OPGIVER KAMPEN

DØDSDOMMEN over verdens to største passagerskibe er afsagt: Om et par år går Atlanterhavssejladens dronninger, *Queen Mary* og *Queen Elizabeth*, til ophugning. Måske bliver de afløst af mindre og driftsbilligere skibe – måske bliver de det ikke. Den moderne passagerflyvning truer nemlig med at gøre denne gren af skibsfarten til en under-skudsforretning.

Passagersejladens sværvægttere omfatter en halv snes skibe hver på mere end 30.000 tons, og de har gennem mange år ført en ubønhørlig indbyrdes kamp – en kamp på fart og på komfort.

I begge henseender har

Queen'erne båret deres dronningenavn med rette. De er hele flydende byer, som på hver rejse medfører 3-4000 mennesker, svarende til indbyggertallet i f. eks. Nexø eller Kerteminde. Og de mange mennesker lever sikkert bedre end hjemme, for opholdet er som på et luksushotel. På en rejse bruges ombord i *Queen Elizabeth* bl. a. 56 tons kaffe, te og sukker, 70 tons kød, 13 tons frisk frugt og mere vin og tobak, end et tilsvarende antal danskere sætter til livs på et helt kvartal.

Endda varer rejsen jo ikke længe. I 22 år holdt det engelske *Mauretania* suverænt rekorden med

hensyn til at krydse Atlanten: 4 døgn, 17 timer, 50 minutter. Men 1933 tog tyskerne føringen med *Bremen*, derefter erobrede det italienske *Rex* Atlanterhavets „Blå Bånd“, og 1935 tog alle tiders luksusskib, det 83.000 tons store franske *Normandie* rekorden hjem. Allerede året efter bragte det helt nye *Queen Mary* tiden ned til under 4 døgn. Og 1952 satte *United States* et overlegent punktum for hele denne kamp.

Nu bliver der næppe flere udfordringer til det Blå Bånd. Vil man i vore dage rejse hurtigt, vælger man fly, medens sejlturen jo byder på andre oplevelser.

Et fællestræk

- et fællestræk er forsikring i

**MEJERIERNES OG LANDBRUGETS
ULYKKESFORSIKRING %**

En af de nyeste „sværvægttere“, det amerikanske skib *United States*. Skibet er det hurtigste mellem Europa og USA.

EFFEKTIVITET i konkurrencen afgør om man tjener forbrugerne vel

Det kooperative Fællesforbund vil koncentrere kræfterne om de områder, der interesserer forbrugerne mest og de felter, hvor Kooperationen kan gøre sig gældende.

KOOPERATIONENS udvikling fremover må præges af større *planmæssighed*. Det afgørende ved planlægningen må være *forbrugernes interesse*, og det er først og fremmest en kooperativ virksomheds *effektivitet i konkurrencekampen*, der er afgørende for dens værdi som forbrugernes tjener.

Dette er hovedlinien i en betænkning, som fornylig blev vedtaget på en kongres i Det kooperative Fællesforbund, og hvis indhold utvivlsomt vil få stor betydning for de mange andelsforetagender, som er tilknyttet fællesforbundet: et betydeligt antal by-brugsforeninger (deriblandt HB), andelsboligselskaber, fællesbagerier, kooperative markenderier og håndværkssvirksomheder, brændselsforretninger etc. – ialt 621 virksomheder. Både som principerklæring og ved sine forslag om løsning af konkrete problemer er udtalelsen imidlertid af interesse for andelsfolk også udenfor denne kreds. Der er i virkeligheden tale om et udkast til en ny „grundlov“ for den del af andelsbevægelsen, som er knyttet til arbejderbevægelsen.

Den hidtidige afgrænsning af det kooperative begreb har været præget af de samfundsforhold, som eksisterede ved industrialismens gennembrud i forrige århundrede og den problemstilling, disse forhold skabte for den organiserede arbejderbevægelses første generation. Det udvalg, som har udarbejdet udtalelsen (udvalgets medlemmer: se side 5) erkender imidlertid, at forudsætningerne er afgørende ændret. Bl. a. har fagbevægelsen nu vundet en sådan styrke, at det *erhvervs*kooperative formål er trådt i baggrunden.

Tidligere var der til supplerung af fagbevægelsen brug for kooperativt opbyggede virksomheder med det ene formål at styrke et enkelt fags faglige interesser, men i dag, siger betænkningen, er enhver kooperativ virksomhed sig bevidst, at det er en nødvendighed for fortsat eksistens at tjene forbrugernes interesser.

Udvalget foreslår derfor en ny definition af det kooperative begreb, som fremhæver både forbrugerinteressen og kravet om forbrugerindflydelse, idet den lyder:

„Kooperationen er et på demokratiske principper organiseret, frivilligt samarbejde, der har til formål ved udøvelse af *erhvervs*mæssig*) virksomhed enten direkte at støtte de deltagende i deres husholdning

* ordet „erhvervs” vil antagelig blive erstattet med et andet udtryk, da det sprogligt er så upræcist, at det måske kan misbruges.

- her er
en artikel du
skal læse!

Hver uge åbenhjertige og fængslende beretninger fra virkelighedens verden, dybt menneskelige skildringer af usædvanlige livsskæbner og af tilværelsen, som den former sig for andre. – De vil leve med i de underholdende artikler i „Hjemmet”.

Eventyrlige fund i ørkenens sand

Følg med i artikelserien om det fjerne Bahrain, hvor danske videnskabsmænd i de sidste fem år har gravet templer, paladser og storbyer frem af det fygelige ørkenensand. – En levende og interessant beretning om danske arkæologers opsigtsvækkende fund og de spændende oplevelser, ekspeditionen kom ud for.

Ny kriminalroman: „Viet til døden“

Hun giftede sig med ham uden at kende hans fortid, og få dage efter brylluppet begyndte de rystende begivenheder, som fik en frygtelig mistanke til at vågne i hendes sind. – En kriminalroman, der er lige så spændende som usædvanlig! Følg med fra på tirsdag.

Hjemmet

Fås hos alle
bladhandlere eller
på postabonnement

Før kongressen åbnede: statsminister H. C. Hansen ses bagerst i samtale med dir. Kaj Nielsen, HB, forrest t.v. sidder formanden for LO, Eiler Jensen, og Andelsudvalgets sekretær, redaktør A. Axelsen Drejer taler med FDBs formand, professor P. Nyboe Andersen.

Kongressens deltagere var placeret branchevis. Her ses brugsforeningernes repræsentanter bag gæsterne blandt hvem man genkender FDBs førstedirektør Ebbe Groes, fru Lis Groes, og (på 1. række t.h.) Københavns overborgmester Sigv. Munk og finansminister Viggo Kampmann.

eller gennem deltagernes fælles, almennyttige bestræbelser at bidrage til højnelse af den almindelige levestandard og den økonomiske aktivitet i samfundet."

En af denne definitions konsekvenser er, at der i de kooperative virksomheder vedtægtsmæssigt må være sikret

enten en direkte adgang for enhver til medlemskab med åben og ligelig adgang til indflydelse

eller en absolut majoritet af videre kredse, som direkte eller indirekte repræsenterer forbrugere (i modsætning til kredse, som på det pågældende område alene repræsenterer en erhvervsinteresse og ligeledes i modsætning til en opbygning, der giver en dominerende medarbejderindflydelse.)

Efter særlig beslutning kan dog også optages virksomheder, hvis almennyttige karakter er sikret ved statslig eller kommunal indflydelse.

En forudsætning for virksomhed indenfor disse rammer er naturligvis forkastelse af profitmotiv. Betænkningen understreger imidlertid, at

sikkerheden for, at overskuddet gives tilbage til forbrugerne (som det i brugsforeningerne sker gennem dividenden) ikke i sig selv er nok til at karakterisere en forbrugergavnlig virksomhed. Den må også være så rationelt opbygget, at dens indkøbspris og dens omkostninger kan holdes så lave, at den virker som en effektiv konkurrence overfor det private erhvervsliv og dermed medvirker til en sænkning af prisniveauet.

Det fremhæves specielt, at det ikke er i forbrugernes interesse at udlodde beløb som dividende, hvis de samme penge ved at blive anvendt til investeringer ville have bragt forbrugerne større fordele i form af prisnedsættelser.

Betænkningen foreslår oprettelse af et kooperativt udviklingsråd, som kan udøve en rådgivende funktion over for virksomheder, der ønsker at udvide eller at etablere helt nye foretagender. Rådet skal også selv kunne stille forslag.

Formålet skulle være at sikre en nøje overvejet, langsigtet planlægning af den samlede kooperations fremtidige udvikling. Man må erkende, siges det, at Kooperationen ikke er i stand til at sætte ind på alle erhvervslivets felter, og man bør derfor (i stedet for at anlægge lokalpatriotiske eller fagegoistiske synspunkter) koncentrere sig om de områder, der interesserer forbrugeren mest, d.v.s. de områder, der beslaglægger størstedelen af hans forbrugsudgifter og de områder, hvor der mangler effektiv konkurrence.

Dette hovedsynspunkt må dog suppleres med mere forretningsmæssige betragtninger: Råder man over de nødvendige forudsætninger (kapital, medarbejdere etc.) for at gøre sig gældende på dette bestemte område.

En sådan målsætning gør det især naturligt, mener udvalget, at beskæftige sig med en øget indsats i omsætningsleddet, medens én aktivitet på nye områder indenfor produktion, engrosvirksomhed, import og eksport må kræve meget nøje overvejelser. Også boligområdet må fortsat påkalde stor interesse, og det foreslås at nedsætte et udvalg af repræsentanter for samtlige kooperative virksomheder med tilknytning til boligområdet med den opgave at overveje et mere effektivt samarbejde om såvel udlejningsbyggeri som byggeri af enfamiliehuse. Man forestiller sig en koncentration, således at man skulle være i stand til at dække en væsentlig del af byggeriet indenfor samme organisation.

Udvalget går iøvrigt ikke dybt ind på forholdene i de enkelte brancher, men foreslår særlige undersøgelser heraf. Om brugsforeningerne siges det bl. a., at en af de afgørende forudsætninger for den nødvendige udvikling hen mod større butiksenheder er opgivelse af de snævre foreningsinteresser, der i dag forhindrer sammenslutning af brugsforeninger under fælles ledelse by for by.

At fremskaffe kapital til de investeringer, som er nødvendige for at opbygge en effektiv virksomhed, er også en forbrugerinteresse, fastslår betænkningen. Man foreslår derfor at ophæve den hidtidige begrænsning af forrentningen af ansvarlig kapital i kooperative virksomheder (5-6 pct.) til fordel for en forrentning f. eks. med 1-2 pct. over den til enhver tid fastsatte diskonto.

En tilsvarende forrentning (mod nu 4 pct.) foreslås for midler, der investeres over Arbejderbevægelsens kooperative Finansieringsfond, ligesom det foreslås, at fondsbeviserne gives en vis omsættelighed og at fondens midler forbeholdes virksomheder, som har et tilfredsstillende formål, som er effektive eller kan blive det i kraft af investeringen, og som arbejder inden for områder, hvor en øget kooperativ indsats er særlig påkrævet af hensyn til forbrugerne.

Endelig foreslås oprettet en obligationsafdeling i tilknytning til den kooperative finansieringsfond. Dens obligationer skulle også udstedes f. eks. på 50 og 100 kr.

Betænkningen vedtoges med meget stor majoritet, idet man dog var enig om at betragte kongressen som en 1. behandling. Sagen skal nu drøftes i de organisationer, som er tilknyttet fællesforbundet, og den tages så op til afsluttende behandling på en ekstraordinær kongres efter nytår.

Kooperationen i en provinsby marcheret op på rad og række. Det er ledere af kooperative virksomheder i Helsingør der angiver bredden af byens andelsbevægelse.

Fra Snapsiana og Trepka

Kylle og Tessa

Hvad skal barnet hedde ...? Vi befinder os jo i barnedåbs-højsæsonen, så spørgsmålet stilles mindst et par tusinde gange hver søndag i de danske kirker. Det ville imidlertid være synd at sige, svaret ret ofte er præget af originalitet. Et halvt hundrede fornavne går igen og igen, ledsaget af et efternavn, der i mere end halvdelen af tilfældene ender på -sen.

Det er temmelig kummerligt, navnlig i betragtning af alle de gode kræfter, der har været sat ind på at gøre dansk navneskik mere varieret. De navneaffærer, som opstår fra tid til anden, når en præst nægter at tage døbenavne som *Tessa*, *Kylle* eller *Bibi* i sin mund, har måske givet det indtryk, at myndighedernes bestræbelser udelukkende går i retning af at bremse en frodig navnefantasi, men det er i virkeligheden ikke tilfældet.

Ganske vist har præsterne pligt til at påse, at børn ikke døbes med navne, der er „upassende“. Det er en opgave, de fik

overdraget allerede i 1828, og anledningen var, at en mand ville have sin datter døbt *Snapsiana*. Det syntes man, var at gøre for meget ud af et ellers udmærket nationalt produkt. At Wienerkongressen var blevet markeret med navnet *Kongressine* og 300-året for Luthers 95 teser med *Jubiline Lutherine* var derimod gået upåttalt hen – ja, var nærmest blevet opfattet som påskønnelsesværdige udslag af interesse for tidens rørelser, og *Setrine* kunne sognepræsten jo slet ikke have noget imod, da det praktisk talt var en afskrift af, hvad der stod i kirkealmanakken ud for barnets fødselsdag: *S. e. Trin*.

Den kirkelige veto-ret er faktisk kun blevet brugt yderst sjældent – nærmest for sjældent må man vist sige. Der var f. eks. engang en sjællandsk husmand, som absolut ville opkalde sin førstefødte efter en af heltene fra Treårskrigen, oberst Trepka – og da det nu blev en pige, kom hun til at hedde *Trepkatrine*. En menneskealder senere fejrede en klassebevidst arbejder de to socialdemokratiske pionerer Brix og Geleff ved at navngive en datter *Brixeline Geleffsine*. Et andet uskyldigt pigebarn, der var født grundlovsdag, straffedes med navnet *Grundlovise*, og en sydsjællænder, som følte sig i taknemlighedsgæld til baron Stampe på Nysø, lod en datter døbe *Baronika Stamponika Nysømine*.

I det hele taget er det pigerne, det er gået værst ud over. At et forældrepar, som bestemt havde ventet en søn, der skulle hedde Johan, valgte navnet *Johun*, da det blev en pige, er måske ikke så slemt, men der er kommet mange andre barokke resultater ud af lysten til at danne pigenavne som varianter af drengenavne: *Jensa*, *Jespare*, *Knudia*, *Baltasarine*, *Erikigine*, *Holgine*, *Jonathandine*, *Madsmine*, *Jeppebine*, *Tønnesine* og *Tychine* – ja, selv *Manderupmine*, for slet ikke at tale om det berømte *Madsgine*.

I regelen var det en farfar, morfar eller arveonkel, der skulle hædres på denne måde, og undertiden var man nødt til at strikke to navne sammen til eet for ikke at gøre nogen uret. *Severiana* er f. eks. opkaldt efter sin farfar Søren (som på den pågældende dialekt nærmest lyder Sevren) og sin farmor Anna. Man synes næsten, at den far, der løste en lignende opgave ved at danne navnet *Annathomas*, er sluppet fiksere fra det.

For drengene har risikoen bl. a. været den, at de kunne blive bebyrdet med et pigenavn. *Niels Gerda Madsen* er et af eksemplerne. Han blev kaldt sådan, fordi han var født på skibet Gerda. For få år siden undgik en grønlandsk dreng på et hængende hår at blive døbt Dorte. Kateketen fik i sidste øjeblik forældrene med til kompromis'et *Dorpe*. Endnu findes der – navnlig i Jylland – adskillige mænd, der bærer navnet *Bodil*, og fornavne som *Benny* og *Ellis* er først i de senere år

definitivt blevet placeret som drengenavne.

Fredericus Sextus og *Martin Luther Haab Sørensen* er levende vidnesbyrd om, at forældres historiske begejstring ret ofte hjem-søges på børnene. På Grønland fik en dreng lige efter krigen fornavnet *Roosevelt* – mens hans ældre broder, som fødtes tidligt under den 2. verdenskrig, bærer fornavnet *Adolf*.

Man kan udmærket undgå både disse yderligheder og de allermest trivielt almindelige navne. Kirkelig Håndbogs navneliste nummer 4–500 forslag til drengenavne og lige så mange pigenavne. De vil dog næppe alle vække lige stor taknemlighed hos barnet, når det kommer op i skolealderen. Blandt disse forslag, som naturligvis alle er både lurmærkede og blæstemplede af personnavneudvalget, finder man f. eks. drengenavne som *Barkvard*, *Borkar*, *Gøde*, *Garon*, *Jansi*, *Jovan* og *Paick* og pigenavne som *Achsa*, *Jakobe*, *Klotilde*, *Olefine* og *Perline*.

Det aparte fornavn er heldigvis i dag ikke helt så uafvendelig en tragedie som det kunne være tidligere. Myndighederne er nu omstunder ret liberale med at bevilge ændring af fornavne – hvadenten der er tale om at anskaffe eller bortkaste. 5–600 personer om året får bevilling til fornavneændring.

Hovedreglen er blot, at mindst eet fornavn skal bibeholdes. Det er naturligvis ikke særlig godt, hvis man nu kun hedder *Bitten* eller *Ilseil* og er kommet til at veje 100 kilo, men foreligger der virkelig tungtvejende grunde (også af anden art) er det dog heller ikke udelukket at få sit eneste fornavn erstattet med et bedre.

Mulighederne er langt fra udtømt med de 900–1000 navne i Kirkelig Håndbog. Richard Hornbys bog *Danske Navne* opregner 2350 fornavne, og den har heller ikke dem alle med. *Nia* og *Thia* er der således ikke, men det er måske, fordi det er nummernavne så højt oppe i rækken, at de næppe mere er meget efterspurgt. *Octavia* er derimod taget med, så otte er åbenbart anset som en passende maksimumstørrelse på en børneflokk.

Betegnelsen *danske* navne skal ikke tages for højtideligt. De fleste er lånt fra udlandet – af de mere populære pigenavne er næppe mere end hvert femte af nordisk oprindelse.

Skønt der altså er rigeligt med fornavne at tage af, er der dog langt flere efternavne, men dem kan man jo ikke sådan uden videre tage. Der findes antagelig 20–30,000 beskyttede efternavne, og der kommer 350–400 nye til hvert år. Det lyder ret anseligt, men sandheden er, at sen-navnene aldeles ikke er på tilbagetog, skønt vi nu i mere end 50 år har haft en navneforandringslov, hvis hovedformål fra starten har været at blive af med de fleste Hansen'er, Petersen'er og Nielsen'er.

Der eksisterer 20-30,000 danske efternavne og adskillige tusinde fornavne, men alligevel er der flere og flere, der „bare“ hedder noget med -sen og og et ganske almindeligt fornavn.

Kampen mod sen-navnene har praktisk talt stået på lige så længe som skikken med faste familie-efternavne har været almindelig i Danmark. Det er ikke så farligt længe. Indtil 1828 døbttes børn af jævne mennesker kun med fornavn. Ved siden af konstruerede man eventuelt et slags efternavn af faderens fornavn: Jensdatter, Pedersøn etc., men det skiftede altså fra slægtled til slægtled.

Det efternavn, man *kendte* folk under, var – navnlig på landet – et helt andet, nemlig et tilnavn, som tit fulgte en slægt længe efter at navnets oprindelse var gået i glemmebogen. „Efternavnet“ *Tykkepeder* arvedes f. eks. i slægtled efter slægtled, selv når det derved faldt på de rene bønnestager. Først for et hundrede år siden kom familien til at hedde det noget mere almindelige Kristensen.

I andre familier nedarvedes „efternavne“ som *Skæg, Skørt, Ildebrand, Baron, Amme, Stink, Tæring og Pust* eller mere almindelige som *Graa, Krog og Gammel*. Navnet *Kejser* forekom ret hyppigt og vidnede om, at en eller anden forfader havde været i besiddelse af ualmindelig styrke og størrelse. Alene på Falster var ca. 400 af den slags familietilnavne i brug – og det var vel at mærke navne, indehaverne vedkendte sig.

Arvegangen var lidt forskellig fra egn til

egn. Nogle steder fulgte „efternavnet“ med ejendomsretten til gården. Andre steder arvede en kones 2. mand hendes første ægtefælles tilnavn, og atter andre steder fik tjenestefolkene navn efter den ejendom, hvor de tjente. En karl, der flyttede lidt rigeligt rundt, endte derfor med at hedde *Mads Knattrup Jestrup Søndergaard Østergaard Vestergaard Christensen*.

Disse tilnavne dominerede længe efter, at myndighederne havde gennemtvunget, at folk på papiret havde et „rigtigt“ efternavn. Endnu ved begyndelsen af vort århundrede kunne man komme ud for, at konen i huset ikke vidste, at *forpagter Petersen* var hendes egen mand. Hun kendte ham bare som *Hans Kusk*.

Fra omkring 1870 blev det imidlertid *finere* at hedde noget med *-sen*. Dog kun på landet. I byerne havde tendensen længe været den modsatte: Hvis en brændevinsbrænder med et *sen*-navn svang sig op til at blive brygger, skiftede han gerne navnet ud.

Hovedresultatet blev imidlertid, at flertallet af landets befolkning kom til at hedde noget med *-sen*. Da man blev klar over problemet, fandt man sogne, hvor over 90 pct. af befolkningen bar et *sen*-navn. På en af øerne syd for Fyn hed 2 af hver 3 personer enten Rasmus eller Rasmussen. I Odense hed hver 9. indbygger Hansen og i Ålborg hver 13. Christensen. Ved en skolelærereksamen engang i firserne konstaterede man, at et helt eksamenshold – 13 vordende lærere – alle hed Nielsen uden at være i familie med hinanden.

Det ville både være upraktisk og et kulturelt tab, hvis vi alle sammen kom til at hedde Jensen eller Rasmussen, mente en kreds af folketingsmænd, og efter mere end 30 års ihærdigt arbejde fik de i 1904 gennemført en navneforandringslov – den samme vi har i dag. Den gav en meget let og billig (i dag 4 kr.) adgang til at skifte navn, men det viste sig, at man i nogen grad havde overvurderet folks trang til afveksling.

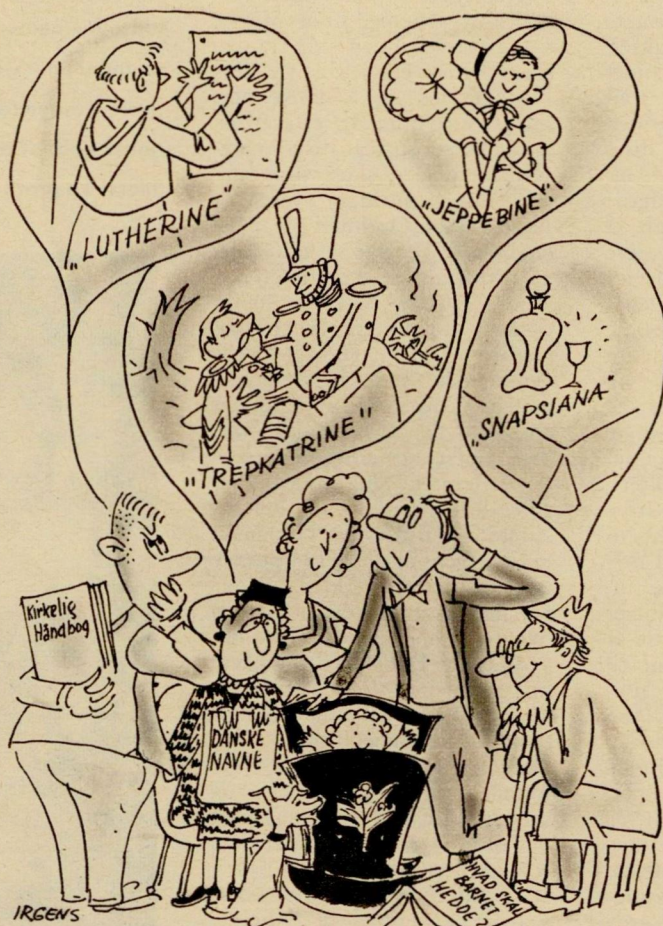
I de 55 år, der er gået siden, er der blevet indregistreret ca. 20.000 nye efternavne, men gennemsnitlig 400 nye navne om året er jo ikke meget i forhold til befolkningstilvæksten (selvom hvert navn naturligvis ofte bevilges til flere slægtninge), så mængden af *sen*-er er utvivlsomt nu større end nogen sinde. I det folketing, som gennemførte navneforandringsloven, hed 54 pct. af medlemmerne noget med *-sen*. I vore dages folketing gælder det samme 53 pct. – og den ene procents nedgang skyldes, at tinget nu har to grønlandske medlemmer. At de ikke også har et *sen*-navn, er iøvrigt ikke en ren selvfølge. Der er f. eks. ingen steder i det egentlige Danmark, hvor navnet Olsen har så stærk udbredelse som i Holsteinsborg, og Grønland har desuden beriget vort navneforråd med perler som *Barbarussiusen* og *Isposehsen*.

Gennemsnitlig får de danske myndigheder forelagt tre nydannede navne pr. dag – og kasserer de to. Der stilles to hovedkrav til et nyt navn: det skal have en dansk sprogtone, og (hvilket er det, de fleste strander på) det må ikke ligge for tæt op ad et *beskyttet* navn. Den „beskyttede“ gruppe omfatter dels navne, der tidligere er givet bevilling på, dels nogle tusinde ældre navne, som indehaverne forbeholdt sig retten til, da navneforandringsloven blev gennemført, og endelig ca. 200 navne, som er fredet, fordi de er særlig *berømte*. Den sidste liste er dog ikke suppleret op siden 1904, og man skal mindst være redaktør af Adelsårbogen for at kunne sige, hvad disse navne egentlig er blevet berømt ved.

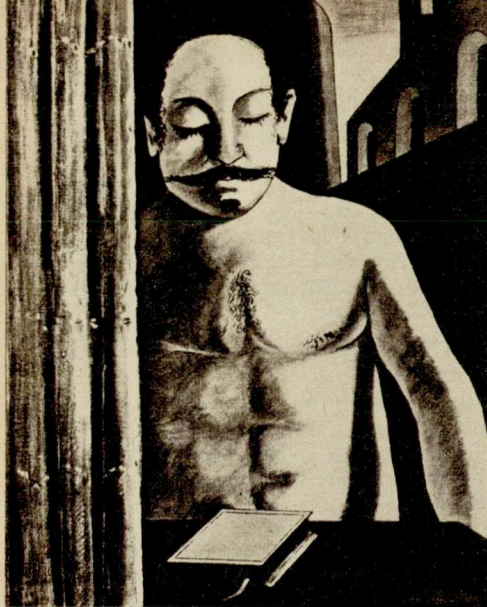
Vil man have et af de beskyttede navne, koster det normalt 40 kr., men desuden skal man *enten* have en særlig tilknytning til navnet (f. eks. ved at det er moderens pigenavn) eller fremskaffe tilladelse fra samtlige bærere af det *eller* have vundet hævdpå det. Forudsætningen for det sidste er, at man selv, ens far og eventuelt farfar har været kendt under navnet siden 1885 – og det skal godtgøres ved vidner, der *personligt* husker det. Navneforandring baseret på hævdpå forekommer stadig, men da 1885 bliver ved at gælde som skæringsår, tynder det jo ud blandt mulige vidner.

Trods vanskelighederne er der mange flere (ca. 3000 om året) der skifter over til et beskyttet navn end til et helt nydannet. Men det allermest bedrøvelige for de lovgivere, som gjorde sig så store anstrengelser for at skaffe os af med *sen*-navnene, er dog vist, at ikke helt få af dem, der søger navneforandring, er folk, der først har fået øvrighedsbevis til et selvkonstrueret navn, men som nu gerne vil have navnet Jensen eller Petersen tilbage.

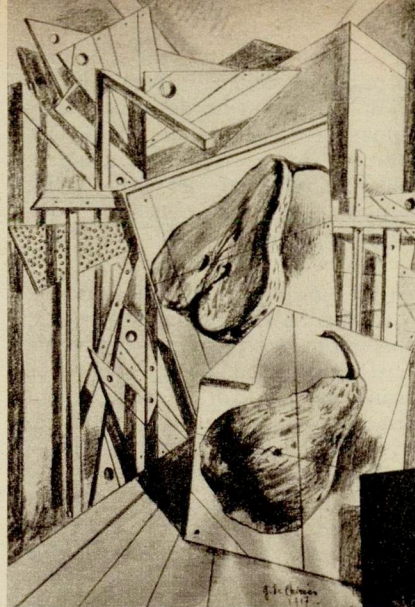
CHRISTIANSEN

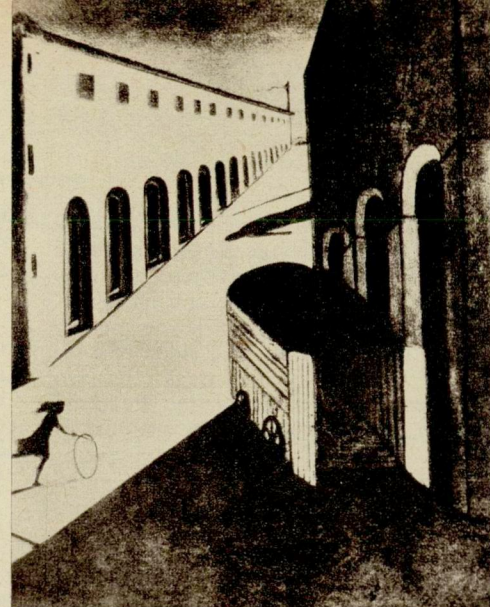
– Nå, jamen så kalder vi hende Lone ...

Barnets hjerne. 1914.

Indre metafysik. 1917.

En gades melankoli og mystik. 1914.

Oprøret mod fornuften

HVIS EN mand maler en husmor i færd med at glatte en skjorte ved sit strygebrædt, spiler ingen øjnene op. Men hvis han lader hende holde paraplyen over sig, stiller hende og strygebrættet ud på hovedvej 1, og i stedet for skjorten lader hende stryge løs på et kæmpemæssigt lommeur eller en foxterrier eller en buket røde nelliker, vil de fleste kigge en del. Nogle vil drage mandens sindstilstand alvorlig i tvivl, andre med kendskab til kunstjargonen vil fastslå, at han nok er surrealist.

En surrealistisk maler kan altså bl. a. være en mand, der indenfor billedets firkant etablerer et møde mellem ting, som i virkelighedens verden ikke har noget med hinanden at gøre: strygejern og lommeur, strygejern og hund, strygejern og blomster.

Den alvorligere kunsthistorie ville nu næppe lukke vores maler ind i en af sit systems båse – men hvis den alligevel narrede os og gjorde det, ville det på en af siderne blive med en påvisning af, at surrealisme og såkaldt nonfigurativ eller abstrakt kunst nok er blevet blandet kraftig sammen i den gældende hverdagsopfattelse, men med urette. De har ikke mere med hinanden at gøre end netop strygejernet og lommeuret. De har kun udgangspunkt fælles – revolten mod det

maleri, der bygger på en logisk, almindelig anerkendt virkelighedssammenhæng – men hvor de nonfigurative eller abstrakte vil virke med farver og linjer, som ikke skal forestille andet end netop farver og linjer, vil surrealisterne noget helt andet.

Nogle af billederne på disse sider vil give læseren en fornemmelse af, hvad surrealisterne blandt andet vil. Hvis han så svarer, at de åbenbart vil være uforståelige, har han for så vidt udtalt sig helt i deres ånd. De vil bl. a. og især være uforståelige. – For at blive virkelig udødeligt skal et kunstværk bevæge sig helt ud over grænserne for det menneskelige. Det skal mangle sund fornuft og logik, hedder det hos en af de mest karakteristiske af dem, den nu 70-årige italienske maler Giorgio De Chirico, der er ophavsmand til netop billederne omkring disse linjer. Og den aldrende italiener må vide det, for han er både af andre og sig selv udnævnt til surrealismens opfinder – hvis betegnelsen ellers er på sin plads.

Men verden er jo ufredelig og intet er absolut: Andre steder, først og fremmest mellem de resterende få rettroende surrealerister i Paris, vil De Chiricos kandidatur til opfinderværdigheden blive betragtet som grov historieforfalskning. Først gik

han med, siden forrædtte han os, har man dramatisk erklæret.

Det synes at være med surrealismen som med Rom: Mange veje har ført til den – og fra den igen. Vi ser et øjeblik væk fra De Chiricos og hans venners historieskrivning og erfarer så, at det første surrealistiske manifest (som den slags programerklæringer hedder) forelå i Paris i 1924. Oprindelig var det en litterær bevægelse, udformet af den franske lægestuderende André Bréton, som var stærkt optaget af tankerne om psykoanalyse og havde forsøgt at anvende den som helbredelsesmetode overfor vestfrontens chokskadede, da han under verdenskrigen var tjenstgørende ved et feltlazaret. Sine rødder har surrealismen imidlertid i den såkaldte dadaisme, en bevægelse der i krigens år opstod i litterære og kunstneriske cirkler i Svejs for derfra at brede sig som en løbeild til andre europæiske hovedstæder. Dens baggrund var krigens meningsløshed, følelsen af fornuftens fallit og alle kulturrivalers sammenbrud.

Bréton og hans tilhængere – hvoriblandt var De Chirico og selveste Picasso – var enige med dadaisterne, som enkelte af dem selv havde været rekrutter hos, i, at fornuften havde spillet fallit. I stedet begyndte de at dyrke det irrationelle menneske. Nogle af

Den rettroende surrealisme er smuldret hen, og dens tilhængere døde eller spredt ud over andre „ismer“. Og manden, der gør krav på at have opfundet det hele, lever godt af at male heste, klassiske profiler og sig selv

Kunstneren og hans mor.

impulserne hentede de under bevægede indbyrdes diskussioner hos digtende og malende mystikere fra en gang i middelalder-århundrederne og op til deres egen tid. Og så dyrkede de Freuds psykoanalytiske ideer. Freud var åbenbart noget betænkelig ved sine nye elever, for i et brev betroede han den beundrende Bréton, at trods de mange beviser han havde modtaget på Brétons og kompagnis hengivenhed for den psykoanalytiske metode, „er jeg dog ikke i stand til at forstå, hvad surrealismen er, og hvad den vil.“ Da Freud var en høflig, gammel wiener, tilføjede han beskedent: „Måske er jeg på ingen måde egnet til at forstå det, så langt fra kunsten som jeg er i mine bestræbelser.“

Surrealisterne ville bagom fornuftens og logikkens skal ind til driftslivet, drømmene og de tilsyneladende uforklarlige impul-

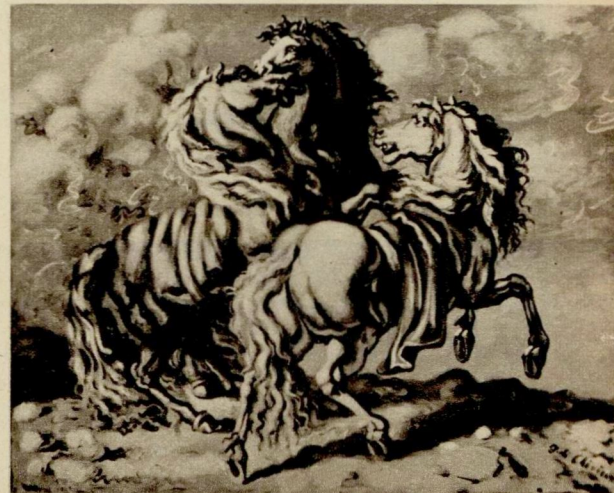
ser. Det var de ting, der meldte sig uden om fornuftens kontrol, som havde værdi og skulle udtrykkes i ord og billeder. De anvendte en slags symbolsprog, hvis ingredienser netop havde det præg af at være kaotiske og uden indbyrdes forbindelse som en drøm eller en pludselig, spontan indskydelse. Tilfældige kradserier på en lap papir kaldte de automatisme og påviste, at her havde det underbevidste menneske udtalt sig med al sin styrke. Billeder og digte skulle ikke forstås, forklarede Bréton og hans venner. Det afgørende var de umiddelbare, absolut fornuftsstridige følelser, som blev sat i gang hos beskueren. De garanterede paradiset – for surrealismen var også en ideologi.

Påvirkningerne fik enorm betydning for mange nutidskunstnere – men som retning er den ortodokse surrealisme forlængst død og begravet. En af de få

standhaftige er den berømmelige Salvador Dalí, spanieren med de teatraliske vilde øjne og det ejendommelige overskæg, der efter hans eget udsagn danner de antenner, ad hvilke den kunstneriske inspiration indfinder sig.

Andre af Bréton-kredsen, som aldrig glemte, at maleri først og fremmest er farve og form, er

Den tidligere surrealist er blevet ny-klassiker og maler siden slutningen af 20'erne især heroiske hestebilleder som de to, der er gengivet foroven og forneden. Billederne leder tankerne hos beskueren tilbage til både de gamle grækernes billedhuggerværker og til malere som Rubens (1577-1640) og Delacroix (1798-1863).

**Ta' BUKO
til bords...**

Fluerne

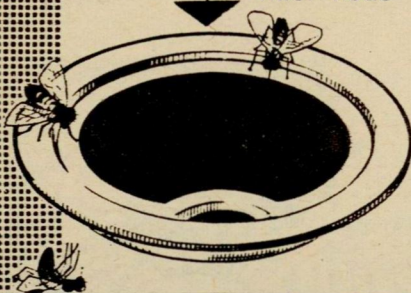
i stuerne

fluer oppe

falder for

TUGON

fluer nede

AGRO-KEMI

blevet verdensnavne – og oftest i det omfang, de forstod at frigøre sig fra dogmerne, heriblandt De Chirico, der lever rigt og feteret – men rigtignok ikke som surrealist.

De Chirico er født af italienske forældre i den græske provins Thessalien, hvorfra i følge den oldgræske legende Jason og de andre argonauts drog ud for at hente det gyldne skind. Hans far anlagde jernbaner og var efter sønnens udsagn det eneste medlem i en familie af gentlemen, som havde ønsket at bestille noget. Sin kunstneriske uddannelse fik De Chirico først i München, hvor malerkunsten på det tidspunkt var præget af overspændt senromantik, og senere i Paris. Hans stærkt personlige bidrag til surrealismen begyndte allerede i verdenskrigens første år, hvor nogle af hans senere kolleger endnu var optaget af dadaismen – og for så vidt er der ræson i hans krav på at have været den første. At han kaldte sit maleri „metafysisk“ er bare en strid om ord, og da Bréton dukkede op og indrettede sin fold, gjorde han alt for at indfange De Chirico.

Den italienske malers surrealistiske produktion falder i forskellige faser, der alle på en eller anden måde er knyttet til Hellas' eller Italiens store fortid. Han malede vældige gader og pladser med store buegange, klassiske facader og dybe slagskygger. I enkelte tilfælde befolkede han scenen (for det minder mest om en teaterdekoration) med mennesker, men oftest er det antikke figurer eller udstillingsdukkeruden ansigter, som man kunne se dem i varehusene. Homers berømmelige helt, Hektor tager afsked med sin elskede Andromache, inden han drager ud for at lade sig slå ihjel foran Troja – og begge er trædukker med hoveder som runde knopper. Og ind i de monumentale omgivelser, der oftest er malet i en varm, melankolsk kolorit, fører han detaljer, som forekommer endnu mere meningsløse: røgede sild, småkager, artiskokker osv. Et sted hænger han en gevaldig rød handske op på en renaissancefacade, lægger nogle garntrisser foran – og kalder billedet En ung piges drøm. Nogen forklaring giver han aldrig. Tværtimod understreger han, at der ingen anden mening er end det umiddelbare indtryk. Han maler tingene, som de melder sig i hans underbevidsthed – under fornuftsens fernis. Som argument overfor den måbende kunne han have brugt Picasos spørgsmål: Forstå? Ønsker nogen at forstå fuglenes sang?

I sidste halvdel af 20'erne trak han sig tilbage fra den surrealistiske arena, fulgt af Bréton-fløjens voldsomme beskyldninger for forræderi. Han blev ved det heroiske og monumentale, men nu var det stejle, fnysende heste ved stormpiskede klippekyster, klassiske profiler – og sine egne træk. Her er han blevet stående. Hans tekniske dygtighed er kolossal, det købedygtige publikum forstår at værdsætte den. Han bor som en illustration til en anden tidligere surrealists udtalelser, da han blev ældre og sat og mistede sansen for det underbevidste. Han erklærede: – Den, der ikke spiser af guldallerkener, ved ikke, hvad det er at leve!

J.OLM.

Flere og flere varer sælges gennem automat, der til gengæld er kostbar i anskaffelse – og stadig lader sig narre

Sælgeren der hverken kr

DER HAR i de sidste måneder været kraftig diskussion om butikkernes lukketid. Skal man holde fast ved det nuværende, eller skal forretningerne – bl. a. af hensyn til turistlivet – have lov at holde længere åbent?

Det emne kan der siges meget om – og det bliver der! Men medens man snakker om det, så har den strikse lukkelov jo allerede i hvert fald den første snes undtagelser, og de bliver udnyttet i stigende omfang. F. eks. er salget gennem *automater* i stærk udviking.

Man har i hvert fald i det sidste halvhundrede år kunnet købe tobaksvarer i automater. Efterhånden er de snilde indretninger også blevet brugt til konfekturvarer, tændstikker, frimærker og smørrebrød. Men i løbet af det sidste par år er der både opsat et stigende antal automater og kommet en hel række nye vareområder til, så man nu efterhånden kan dække næsten hele familiens behov gennem automatlugerne – hvis blot man havde tid til at styrte rundt og finde de rigtige.

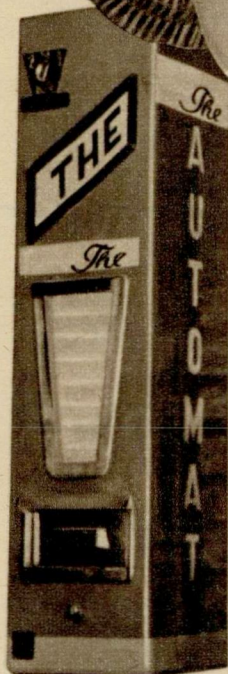
Foruden de allerede nævnte ting kan man nu i automaterne købe brød og kager, frugt, friske blomster, damestrømper, te og kaffe – ja, det nyeste skud på stammen er en automat, der giver kunden valget imellem seks forskellige varme drikke, nemlig kaffe med eller uden sukker og fløde i alle kombinationer, samt chokolade. Og hertil kommer selvfølgelig en hel række mere specielle ting: Automater sælger sæbe på badeanstalterne, sælger togbilletter på visse stationer, sælger musik i restauranter, i forlystelsesparkerne sælger de spåkonekort med Deres fremtid på – og så videre! Der er sandelig muligheder nok. – Men naturligvis dukker automaterne fortrinsvis op, hvor mange mennesker dagligt færdes; de er altså endnu specielt et byfænomen.

æver løn eller husly

I mange lande vinder automatsalget nu også ind på de store arbejdspladser. Specielt i store engelske fabrikker er automater, der kan forsyne arbejderne med f. eks. varm te, uden at de behøver at forlade arbejdet, meget populære. Sådanne maskiner, og andre der sælger f. eks. hele varme måltider, bliver også mere og mere udbredt på jernbanestationer, i kontorer og markenderier, på tankstationer osv. Der findes allerede mere end 10.000 af dem i England alene, hvor førstepladsen iøvrigt er besat af tyggegummiautomaterne, hvis antal i forbindelse med en international automatudstilling i London fornylig blev anslået til 150.000!

Herhjemme er der jo endnu knap så mange, hvilket bl. a. hænger sammen med, at de danske butikker gennemgående er ret små, og at en moderne automat er en kostbar investering til mange tusinde kroner. Automaten er derfor alligevel ikke noget alt for let tilgængeligt smuthul i lukkeloven, selv om også den kan sælge hele døgnet rundt. De mørke timer er nemlig heller ikke uden risiko. Byernes politi og handlende har mange bryderier med automattyvene. Og alle automattejere må regne med et vist svind på grund af de falske mønter, selv om også automaternes mekanismer bliver mere og mere fintmærkende. Det er ikke så meget de hjemmelavede mønter, der kan narre automaterne, som det er de „ægte falske“: Lave udenlandske møntværdier, der f. eks. kan gå i automaterne som 1- eller 2-kronestykker her. Især under og efter udenlandske flådebesøg er det galt. Og andre steder har man naturligvis tilsvarende vanskeligheder. For tiden slås man således i USA med de tyske topfennigstykker, der på denne lumpne måde kan anvendes i mange amerikanske automater for halvtreds gange deres reelle værdi!

Det er ikke overraskende, at man kan trække en pakke cigaretter i en automat. Her er nogle automater med lidt usædvanligt indhold - fra regnhætter til blomster og kaffe med dobbelt sukker. Og i midten den enkleste „automat“: kirsebæroverskuddet står pakket, tag en pose og læg 50 øre i penge-kassen.

Ny formand for uddelerne

Tråd:
ddeler
Tybjerg,
obenhoved.

Tråd:
ddeler
Rasmussen,
r. Kongerslev.

To punkter gav Danmarks Uddelerforenings generalforsamling i Odense et særligt præg:

For det første besøgte de delegerede FDBs storafdeling, der af FDB vistes frem med det forjættende: sådanne afdelinger skal betjene alle Danmarks uddelere, storafdeling nr. 2 åbner allerede i sommer.

For det andet tog uddelerne afsked med deres formand gennem ti år, uddeler A. Rasmussen, Sdr. Kongerslev. Næstformanden, uddeler Tybjerg tolkede uddelernes taknemlighed for Rasmussens vældige arbejde. Som et ydre udtryk for uddelernes tak til deres afholdte formand skænkede de ham to smukke malerier.

Forinden havde A. Rasmussen aflagt sin sidste beretning. Heri blev peget på, at selvbetjeningsformen er fremtidens butik, og at de dybfrosne varer får en stor plads i dem. Da vareudvalget også udvides til kød, må det være nærliggende, at købstadbrugsforeningerne sam-

arbejder med de omliggende landforeninger om tilberedningen af kødet.

Andre interessante punkter i den omfattende beretning:

★ Arbejdstiden i butikkerne er nu 45 timer ugentlig. Effektiviteten må derfor øges, så medlemmerne bliver bedst muligt betjent under de nye vilkår.

★ Der må anskaffes automater, som kan sælge til medlemmerne efter lukketid.

★ De fordele, man opnår gennem selvbetjeningsbutikkerne, gøres værdiløse, hvis kreditsalget for dagligvarer opretholdes.

FDBs formand, professor P. Nyboe Andersen, der også talte ved uddelernes generalforsamling, nævnte bl. a. at en undersøgelse havde vist, at i en række brugsforeninger købte en tredjedel af medlemmerne

pr. kontant, og dette dækkede en fjerdedel af omsætningen. En lige så stor del af medlemmerne købte på kredit, men dette dækkede næsten 40 pct. af omsætningen. Kreditspørgsmålet er ikke blot et spørgsmål om økonomi, men også om ligelig behandling af foreningens medlemmer. Som eksemplet viser, bærer en del af foreningens medlemmer ved kreditydelsen byrder for en anden del af medlemmerne.

Efter generalforsamlingen foretog uddelernes hovedbestyrelse nyvalg. Til formand valgtes uddeler F. Tybjerg, til næstformand uddeler Sv. E. Fjalland, Halsnæs. Til hovedbestyrelsen er nyvalgt uddeler H. Møller, Thorsbøj. Som ny formand for uddelernes repræsentantskab er valgt uddeler Kr. Jensen, Jordrup.

B. A. dækker næsten alle brugsforeninger

Ved sin 15 års fødselsdag i januar havde Brugsforeningernes Arbejdsgiverforening 1603 medlemmer, heraf 1576 brugsforeninger. Dette er 90 pct. af alle brugser, hvis personale er dækket af overenskomster. Af de resterende er 163 uden fremmedmedhjælp og 172 har sluttet overenskomst uden B.A.s medvirken.

Da formanden, landbrugslærer Aage Toft var sygemeldt, aflagde næstformanden, uddeler Jens Kring, Hårlev, årsberetning, og foruden en redegørelse om B.A.s medlemstal og organisationsarbejdet omfat-

tede beretningen en oversigt over det faglige arbejde. I det forløbne år var 66 „sager“ blevet forhandlet med medhjælpernes organisation, 12 var henlagte, 5 viste sig rejst uden grund, resten blev klaret, ofte ved forhandlinger på stedet.

Uddeler Kring pegede endelig i sin beretning på arbejdstidsforkortelsens problemer for brugsforeningerne og oplyste, at B.A. havde udvidet sin garantitegning i Brugsforeningernes Garanti- og Lånefond fra 2000 til 10.000 kr. – et eksempel til efterfølgelse for andre.

GLIMT

fra kursus for kvindelige brugsforenings-tillidsmænd

Mange problemer belystes på kursus for kvindelige brugsforenings-tillidsmænd, vi citerer her i sammentrængt form brudstykker af tre af talerne

Kontantbetalingen må igen i højsædet

FDBs formand, professor P. Nyboe Andersen

... FDB har hidtil forsynet brugsforeningerne fra 16 fordelingsafdelinger spredt over hele landet. Antallet nedskæres efterhånden til syv store, nye afdelinger. Fordelingsomkostningerne bringes ned – og det kommer køberne til gode.

... Fremtiden kræver endnu større samarbejde mellem brugsforeningerne og FDB.

... Kædeprincippet i fordelingen af varer fra producent til detailhandler, som brugsforeningernes handel er bygget op på, benyttes nu også med succes af den private handel.

... Allerede nu er der sket store forskydninger i brugsforeningernes vareudvalg. Varer, der kræver stort udvalg (f. eks. inden for manufaktur, metervarer og modevarer) må overlades til

varehuse og tilsvarende virksomheder. Nye varegrupper kommer derimod frem i brugsforeningerne, f. eks. viktualie og kød, grøntsager og dybfrosne varer.

... Et af brugsforeningernes grundlæggende principper: Betal kontant, bør sættes i højsædet igen. Udestående fordringer er dyre og belaster varepriserne helt urimeligt. Overgangen fra kredit til kontant kan være vanskelig, men erfaringerne viser, at rigtigt grebet anlader det sig gennemføre til glæde for alle parter. FDB vil til efteråret have materiale parat med oplysninger om fordelene ved kontantbetaling og med vejledning om, hvorledes overgangsperioden ordnes på lempeligste måde.

tidl. handelsminist.
Lis Groes

... Sørg for, at der kommer kvinder ind i de lokale sundhedskommissioner. Kvindernes praktiske erfaringer hjælper dem til at opdage bestemmelser, som tiden for længst er løbet fra.

... Monopolloven forbyder ikke urimelige priser, men firmaer, der tidligere har haft prisaftaler, skal forelægge og begrunde eventuelle prisforhøjelser overfor Monopoltilsynet, som derefter kan godkende eller forkaste dem.

Kunstnerisk god sæson, men -

Kunstnerisk har sæsonen 1958/59 været bedre end nogen forudgående sæson, tre skuespil har været opført 212 gange. Men Andels-Teatret får ikke større støtte, fordi det er det største tournerende teater og det eneste, der ikke begrænsede sin aktivitet i den forløbne sæson. Derfor må A.T. nu tage reb i sejlene, og vil i den kommende sæson begrænse sine turneer. Disse oplysninger fremsatte A.T.s formand forstander Frode Aagaard ved Andels-Teatrets repræsentantskabsmøde i Odense. Det var beklageligt, men der var ingen anden udvej for at opnå en forbedret balance på regnskabet.

Antallet af forestillinger i kommende sæson begrænses dog ikke, og til efterårs-sæsonen er planlagt to skuespil: *Olivia* af Terence Rattigan og *Alle mine sønner* af Arthur Miller, to stykker, der uden tvivl vil glæde Andels-Teatrets venner.

Til bestyrelsen nyvalgte Orla Nautrup, Skive, i stedet for Richard Andersen, Askov.

Omnibrugsen stod sig

Østre Landsret nægtede at standse omnibrugsen. Butikshandelens Fællesråd havde som tidligere omtalt krævet Hovedstadens Brugsforening dømt til at nedlægge den rullende filial, der betjener et butikssvagt område på Amager til glæde for mange mennesker, men landsretten frifandt HB og dømte sagsøgeren til at betale 1000 kr. i sagsomkostninger. Butikshandelens Fællesråd appellerer dommen til Højesteret.

Når priserne sættes ned

Direktor E. Ulriksen,
FDBs kolonial-hovedkontor

... Det er lettelse, husmødrene er ude efter. Dybfrossen spinat var udsolgt en måned før den nye høst. Jordbær og hindbær ligeså. Gulerødder i tærninger i dåse er den helt store succes. Til næste år må vi henkøbe otte gange så mange som i fjor.

... Undertiden er vi ligefrem bange for at sætte priserne ned. Hvis ikke alle andre også gør det, tror forbrugerne, at kvaliteten er blevet ringere. Nogle husmødre var lige ved at tro det med kaffen. Cirkelkaffen faldt ialt 80 øre i løbet af et halvt år - det var mere end al anden kaffe. Nedsættelsen skete på grund af vor deltagelse i de store, nordiske fællesindkøb, men også på grund af faldende markedspriser og et fornuftigt reklamebudget.

... FDB vil aldrig slække af på Cirkelkaffens kvalitet - det lader sig ikke gøre, når forbrugerne er blevet forvænt med fin kaffe. Salgstatistikken for kaffe viser iøvrigt, at salget i april steg næsten 10 pct. ... Der drikkes mere kaffe, når den er billig.

Den herlige LANCASTER-shag er fremstillet af fine oversøiske tobakker - og specielt sammensat for alle mandfolk, der kan lide aromatisk og mild tobaksnydelse

-gå i Brugsen

så får De dividende ovenikøbet

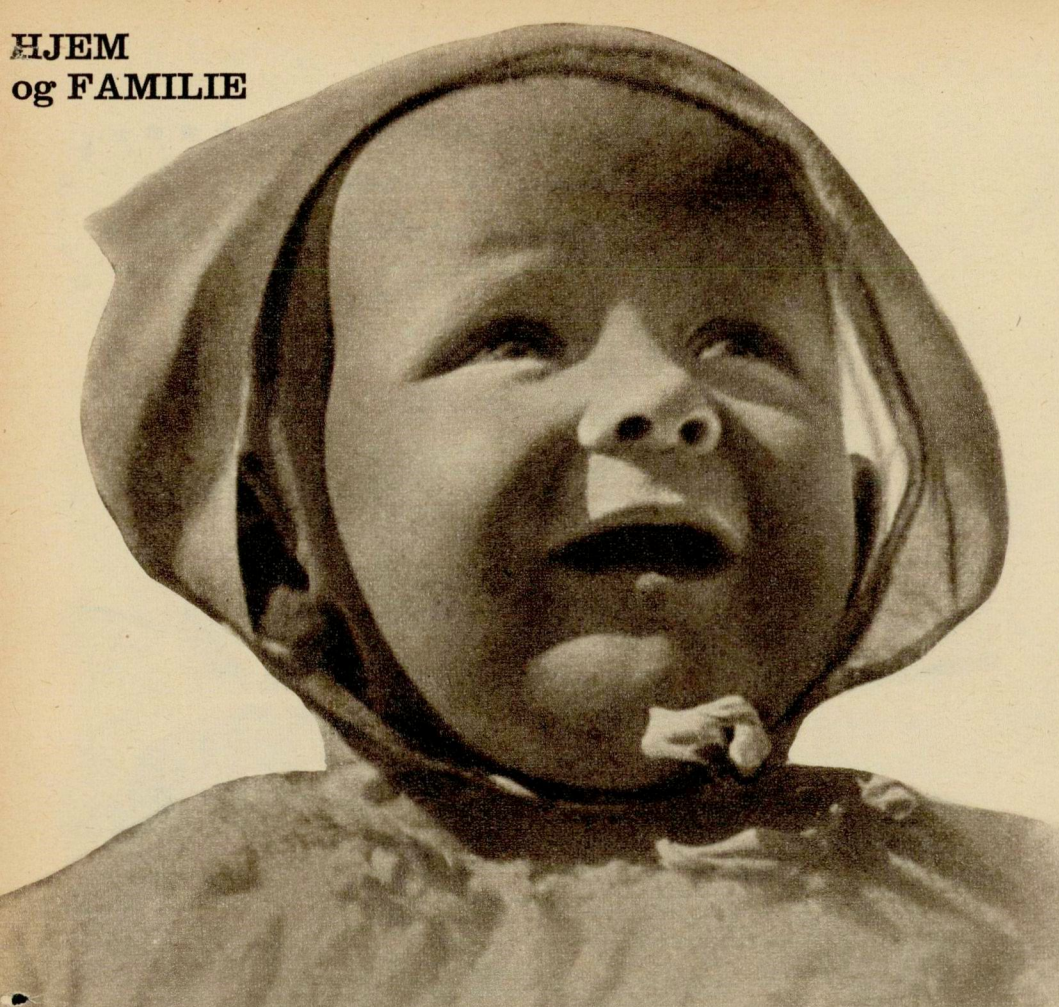
45 g i praktisk
plasticpose

2,70

- og bedst i
LANCASTER-pibe

- EN MANDIG TOBAK I EN HANDY POSE

Hvad skal det være

DRENG eller PIGE

Videnskaben arbejder med spørgsmålet, hvordan man kan forudbestemme barnets køn. - Men lykkes det, rokkes der ved en ældgammel balance, og for samfundet har sagen mange uheldige sider.

- Og hvad vil I så helst have, en dreng eller en pige? - Det er en af de bemærkninger, som slægtninge og venner uvægerligt vil udsette vordende forældre for. Og eftersom vi jo er ude over de tider, da mændene regerede verden, og da et drengebarn derfor var det eneste, der talte, så vil de adspurgte forældres svar som regel være tøvende, måske tvetydigt. For når man ikke selv kan gøre hverken fra eller til, og når man altså må være glad for, hvad man får - hvorfor så binde sig til et bestemt ønske?

Men det er nu aldeles ikke sikkert, at fremtidens forældre vil slå til tåls med således bare at vente og se. I disse årtier opfylder videnskab og teknik jo det ene af menneskehedens brændende ønsker efter det andet - og selvfølgelig, kan man næsten sige, står også dette meget menneskelige ønske: *At kunne forudbestemme de ufødte børns køn*, på videnskabens arbejdsplan.

Allerede gennem de sidste tyve år har således sovjetrussiske forskere tumlet med problemet, dog uden at finde nogen prak-

tisk løsning på det. Også amerikanske biologer og arvelighedsforskere ved flere forskellige universiteter arbejder med sagen, og i flere andre lande er man lige så interesseret. For eksempel ved Uppsala universitet gennemfører svenske forskere for tiden en omfattende forsøgsrække, der skal klarlægge forholdene. Her som andre steder er det naturligvis dyr - kvæg, kaniner eller rotter - man arbejder med, og givet er det jo også, at hele sagen kan få den allerstørste betydning for husdyravlen; men overalt tager forskningen dog udtrykkeligt sigte på den opgave til syvende og sidst at kunne forudbestemme også menneskebørnens køn. Det er ikke for meget sagt, at der verden over ofres millioner på netop denne gren af forskningen.

Den gode gamle landlæges metode -

Nogle ældre mennesker vil måske synes, at dette er at gøre alt for meget blæst ud af det problem. For de kan da huske fra deres - eller har fået det fortalt fra deres forældres - ungdom, at den gode gamle landsbylæge var et unikum til at forudsige barnets køn, når en kvinde var i velsignede omstændigheder. Hvad han spæde, slog næsten aldrig fejl.

Nu kan man vist godt fortælle, hvorledes det ofte forholdt sig med denne specielle spådomsgave: Lægen antydede over for forældrene diskret, at det f. eks. blev en dreng - og så gik han hjem og skrev i sin journal, at alt tydede på en pige. Blev det nu en dreng, var alt jo godt; optegnelserne fik ingen at se. Men viste barnet sig til sin tid at være en pige, og moderen kom med indvendinger, ja så var lægen der med sit: - *De må skam huske fejl, min gode kone, for her i journalen kan De jo se sort på hvidt, at det netop er en pige, jeg har forudset!*

Nu bruges det system næppe længere, for folk er vel i almindelighed mindre godtroende i vore dage. Til gengæld har man udviklet mere videnskabelige metoder, hvorved man i enkelte tilfælde kan forudsige barnets køn. Men naturligvis er dette ikke det samme som at forudbestemme det.

Naturens egen balance

Nu er naturen jo i mange henseender vis; hvor der ikke gribes forstyrrende ind, søger den ofte forbavsende godt for at opretholde en fornuftig balance i tingene. Således er det også, hvad de nyfødte børns køn angår; netop på dette område ser man, at balancen er både hensigtsmæssig og tilsyneladende urokkelig.

Af hver 1000 børn der fødes, er de 514 drenge.

Således har det været, hvis man betragter f. eks. første halvdel af det tyvende århundrede under ét, og man har konstateret, at nøjagtig ligesådan var forholdet f. eks. i Danmark for et århundrede siden. Og i alle andre lande hvor man har en nøjagtigt ført statistik, har man fundet præcis det samme forhold mellem drenge- og pigefødsler.

Nu kan man vel ikke heraf slutte, at der overalt og til enhver tid er 514 drenge og altså 486 piger i hvert eneste tusinde børn, der kommer til verden, for ret langt tilbage i tiden går den nøjagtige statistik jo ikke, og naturligvis kan det også svinge en smule fra år til år og fra sted til sted. F. eks. var der i 1957 i hovedstaden hele 523 drenge blandt hver 1000 nyfødte, medens det tilsvarende tal for landkommunerne samme år var 516. Heraf kan man imidlertid ikke slutte noget som helst, for året før var forholdet lige omvendt! Det jævner sig altså; udsvingene er ikke andet, end hvad der beror på tilfældigheder, og i det store og hele står tallet 514 drenge af hver 1000 nye verdensborgere, urokket gennem lange tider.

Og de 514 – altså den lille bitte overvægt af drengebørn – har ikke været noget dumt tal. På den anden side har nemlig børnedødeligheden været lidt hårdere ved drenge end ved piger – og således er der igen blevet nogenlunde ligevægt mellem de to køn ved giftealderen.

I de senere år har imidlertid den resultatrige kamp især mod spædbørnsdødeligheden igen bragt drengene i salveten, og nu er forholdet derfor det, at deres talmæssige overlegenhed ved fødslen i nogen grad holder sig op gennem årene. I alle de yngre aldersklasser er der derfor nu et overskud af drenge og et underskud af piger i Danmark; den gamle ligevægt har således ikke været helt urokkelig – men i betragtning af omstændighederne herved må man sige: Heldigvis!

Yderligere skævhed i forholdet

Og i fremtiden – omend måske først i en fjernere fremtid – skulle menneskene altså selv kunne bringe yderligere skævhed ind i forholdet? Det vil højst sandsynligt lykkes, for videnskaben arbejder jo i vore dage både med store midler, med stor dygtighed – og med stort held.

I virkeligheden er det jo et ældgammelt ønske hos generationer af forældrepar, man her antagelig står foran opfyldelsen af. Sagen har altid optaget sindene; f. eks. engagerede det store *New York Daily News*, da det i 1920'erne slog sig igennem som skandaleblad, en særlig medarbejder til at besvare læsernes spørgsmål angående dette emne.

Og gennem tiderne har næsten alle slags opskrifter og besværgelser været taget i brug med det formål at forudbestemme barnets køn – et af de mere kuriøse gamle husråd gik ud på, at kvinden skulle drikke altervin blandet med løveblod, hvis hun ønskede en dreng. Men lige meget – eller lige lidt – har det altså sammenhjulpet: Forældre, der ønskede drenge, fik piger – og omvendt. Undertiden har de mislykkede bestræbelser så ført til helt anderledes brutale og effektive foranstaltninger for at regulere børneflokkens sammensætning, f. eks. finder man den gamle og i flere af Østens lande kendte udsætning af nyfødte pigebørn.

Det springende punkt: Fra dyr til menneske

Der er ingen grund til her at gå i detaljer med hensyn til, hvordan videnskaben har tænkt sig at løse problemet. Til syvende og sidst er der jo heller ikke fundet nogen metode endnu. Man kan blot konstatere, at det springende punkt bliver at overføre dyreforsøgenes resultater til menneskene selv. For eksempel er det konstateret, at i meget høje bjergegne får rotter hovedsageligt hanligt afkom, men i lavere højder især hunligt. Men for mennesker har dette forhold måske intet at sige: I hvert fald er kvindeoverskuddet forholdsvis lige så stort i bjerglandet Svejts som i Holland, hvor hele befolkningen lever i eller under havoverfladens niveau.

Men lykkes det at finde en metode, der duer, så vil virkningerne på menneskeheden naturligvis blive dybtgående. For det enkelte forældrepar vil det selvfølgelig være dejligt at kunne vælge: *dreng eller pige*, men til gengæld mister man jo spændingsmomentet, og ofte vil selv valget måske også indeholde spiren til ægteskabelige konflikter...

Hvad der ville ske

Også for samfundet vil en sådan videnskabelig landvinding nok være et tvivlsomt gode. Tænker man sig det gennemført i større udstrækning, er det let at se følgerne:

Der vil gå „mode“, snart i at få drenge, snart i piger – ganske ligesom der nu, på langt mere uskadelig vis, er modesvingninger med hensyn til de navne, børnene får. I tider med for eksempel udpræget krigsfrygt, vil der sikkert blive født langt flere piger end drenge – og forældres valg mellem de to køn vil også svinge i takt med f. eks. beskæftigelses- og uddannelsesmuligheder.

Som følge heraf vil der inden for de samme aldersklasser blive store misforhold mellem drenge og piger, og dette vil få langtrækkende virkninger både for f. eks. legetøjs- og børnetøjsfabrikanter, for skolerne og siden også for erhvervslivet, ligesom ægteskabsmulighederne til sin tid vil blive helt forstyrret. Dette vil ramme næste generation! Og medens naturligvis mange forældre stadig vil ønske en blandet og harmonisk sammensat børneflokk, vil der også findes forældretyper, som f. eks. kun anser drenge for at være noget, og hvis børn derfor kan vokse op under uheldige forhold – og siden videreføre disse.

Der er således adskillige negative sider af denne sag; her er åbenbart et punkt, hvor nutidens forgudelse af teknik og videnskab nok burde forsynes med et stort forbehold. Til syvende og sidst, og også med henblik på at bevare et af tilværelsens spændingsmomenter, må man måske håbe, at denne opgave alligevel ikke lykkes for forskerne – således at *adoptivforældre* fortsat vil være ene om det privilegium at vælge mellem dreng og pige!

Små og store
vil helst ha'
VALENCIA

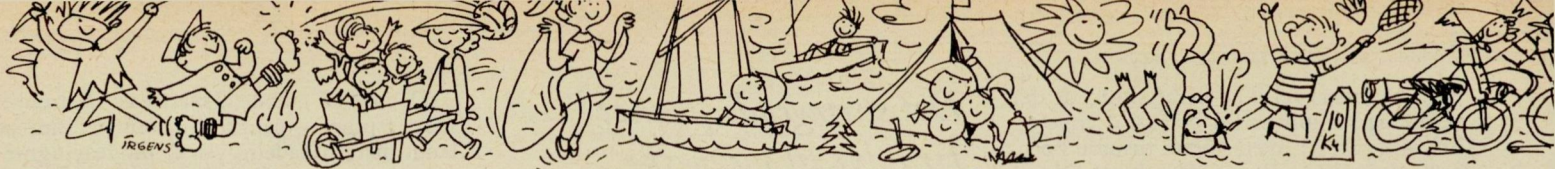
- den herlige
læskedrik

fremstillet af

naturlig appelsinsaft!

Stjerne
Valencia

Hvad laver vi i sommerferien?

ERIKS LEJR-TUR

Erik bor i en stationsby på Sjælland. Han har ingen søskende, og både hans far og hans mor skal arbejde i skolens sommerferie. Byen er meget lille, og det vil være noget af en vittighed at sende Erik „på landet“. Indtil en gang her for nyligt så det ud til, at Erik ville blive nødt til at holde ferie hjemme.

Men så startede han en forening hvis eneste formål var „en knaldgod sommerferie“. Medlemstallet er vokset til otte, og flere vil de ikke være. For otte mand er lige nok til to firemandstelte.

Og så er vi allerede inde på Eriks idé og

tankegang. Erik og hans forening vil holde ferie i København. Teltet skal stå på lejrpladsen ved Bellahøj, der blandt andet har den fordel, at man kan flytte over på vandreherberget lige i nærheden, hvis vejret skulle blive altfor slemt. Og med teltet og Bellahøj som udgangspunkt vil de gå på togt. De vil gennemtraske byens gader, de vil se havnen og Tivoli. De vil se nedrivningskvartererne, og de vil undersøge, hvad en „jazzclub“ er for noget. Der er ingen grænser for, hvad de vil.

Foreningen mødes hver uge til samtaler. For man læser alt, hvad der er værd at læse om hovedstaden. De har skrevet til en række museer og fået brochurer, men de har også tegnet abonnement på et par hovedstadsblade. For det er det levende København, de vil erobre.

Og hvad siger så forældrene til Erik og de andre medlemmer i denne lille klub? Joda, de er med på ideen og føler sig beroliget, da en noget ældre er draget ind i feriearrangementet. For Erik har overtalt sin fætter på 23 år til at stå som medlem af foretagendet, og fætteren synes vist efterhånden lige så opsat på at lære byen at kende som drengene.

Når jeg fortæller denne lille historie, er det først og fremmest fordi jeg tror, at mange vil være enige med mig i, at man bør næppe hjælpe børn tilrette med deres fritid og deres ferier, men man må altid understrege, at børnenes egen aktive indsats er af største betydning og mere udviklende end den mest veltilrettelagte, men „voksenorganiserede“ oplevelse.

Desuden er der perspektiv i Eriks foretagende. Han og hans forening vil lære fremmede omgivelser at kende. De vil på opdagerfærd. Og det at se og opleve andre mennesker og lytte til andres tanker og meninger skaber respekt og nedbryder fordomme. Et meget klogt og værdifuldt foretagende.

Derfor skal vi i det efterfølgende heller ikke beskæftige os så meget med de organiserede ferier, børnelejre, feriekolonier eller ferier i landbohjem. For i alle disse tilfælde er ferien tilrettelagt af voksne med forstand på det, de giver sig af med, og ferien bliver en stor og god ting for børnene.

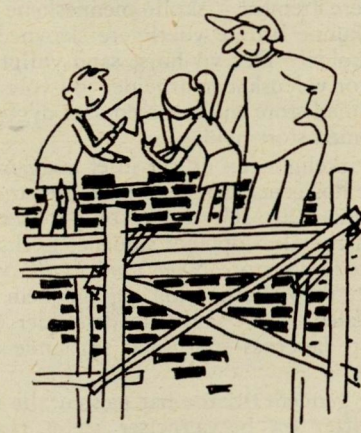
Men tilbage er de mange, mange børn, der selv skal forme deres fridage og helst få noget andet ud af dem end kedsomhed og misundelse overfor dem, der blev „sendt“ et eller andet sted hen.

DE BYGGER HUS

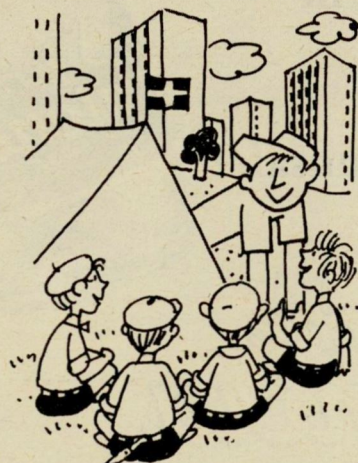
Peter og Lise er storbybørn og hverken værre eller bedre end børn nu engang er. Det er svært at sige, hvorfor de ikke kom nogen steder. Lad os nøjes med at konstatere, at de måtte være hjemme.

Hele historien foregik sidste sommer. Dengang var der en byggeplads lige i nærheden af deres hjem, men der var plankeværk omkring, hvor der stod „adgang forbudt“. Alligevel kom de indenfor en dag i middagspausen, og de snakkede med håndværkerne, og de klagede deres nød og spurgte, om de måtte lege på pladsen. Om de måtte bygge hus. De fik faktisk lov til at gå igang. Ganske vist satte formanden regler op for børnenes virksomhed. For eksempel, at deres byggeri måtte synes to gange hver dag, for at der ikke skulle kunne ske ulykker, og at de ikke måtte være på pladsen efter mørkets frembrud.

Men så var det jo også regler, der var til at forstå, og børnene fik sig en alletiders byggeferie. Peter lærte endda at lægge sten som en rigtig murer, og Lise kan banke et firetommers søm i en planke uden at ramme ved siden af en eneste gang.

I dag står både Peter og Lise som medlemmer af yngsteafdelingen i en ungdomsorganisation, og med den skal de på sommerlejr i Jylland. Men jeg indrømmer gerne, at før de tegnede sig for turen, ville de have betænkningstid. For de ville først undersøge, om der fandtes et nybyggeri i nærheden af deres hjem. Først da de havde gennemtrasket tre byggepladser og fået afslag overalt, gav de sig, og ville afsted sammen med os andre. En slet ikke dårlig selvstændighed.

GRETE SKRIVER

Grete er fiskerdatter et sted ved vestkysten – og hun er syg. På en måde er hun tvunget til at holde ferie hele året rundt. Men Grete vil følge med, selv om hun er bundet til sengen. Hun har snakket med landsbyens skolefrøken og har fået skolebøger og laver lektier, regner og skriver og læser som alle børn i hendes alder. Og frøkenen kommer flere gange om ugen og retter hendes opgaver og hører hende. De er vældig gode venner, de to. Vil I høre om Gretes ferie sidste år?

Grete lavede en stor bog, der hedder: Hjemme Hos Os. Hun begyndte at fortælle om sig selv, om faderen og hans arbejde og moderen. Hun fortalte om sin lillebror Ole. Hun tegnede og beskrev deres hus, og hvordan det lå ved fjorden, og hvordan stuerne så ud. Hun spurgte sin far om, hvad han fik for sine fisk, og sin mor om, hvad ting

kostede. Hun sendte sin lillebror ned til stranden for at hente planter og skaldyr og soltørrede søstjerner. Hun tegnede meget, og skolefrøkenen leverede en række fotografier. Det var også hendes skolefrøken, der oversatte teksterne til engelsk og hjalp hende med at få opnuset en adresse på en pige i Skotland. Hende sendte de den store flotte beretning til, og Myrtle

(som den skotske pige hedder) har skrevet tilbage, at hun også vil lave sådan en tegnet og skrevet beretning om sin hjemstavn. Den skal Grete få præcis den dag, sommerferien begynder. Og I kan tro, Grete glæder sig. Hun vil bruge hele sin ferie til at opleve et fremmed sted. Selv om det kun kan ske ved at ligge i en seng og læse og se sig til det hele.

Der er mange sådanne børn og mange sådanne ferier. Det gælder først og fremmest om at finde på at bruge sin fantasi og sine muligheder. Der er mange andre eksempler end de her nævnte:

... Der er historien om skovløberdrengen, der brugte sin ferie til at lave et skovmuseum. Til at samle planter og smådyr til det vrimlede af småkryb på hans rum.

... Der er historien om drengene, der havde læst så meget om stenalderen, at de selv gik i gang med at rekonstruere en stenalderdrengs tilværelse i praksis.

... Der er historien om landsbydrengen, der fik lov at arbejde i smedien i sin sommerferie og lavede sig en flot vejrhane til kaninburene derhjemme, og den flotteste sæbekassebil man kan tænke sig.

... Der er historien om de tre piger i en fynsk by, der overtalte en dame til at holde systue i det frie, når det var godt vejr, og i den arme dames dagligstue, når det regnede. De lærte forfærdeligt meget og har i dag det nydeligste hjemmegjorte tøj, man kan tænke sig.

... Der er pigen, der mødte op hos pottemageren og lavede vaser til hele familien.

Der er ... der er masser af børn, der har lært legens grundregler: selv at finde på, selv at tage fat og så gennemføre legen og udvide dens mangfoldige muligheder. For det bedste vi ved, er børn der ikke giver op – selv om en ferie synes at gå i vasken for dem. *En ferie er ikke mindst noget, man selv skaber.*

Lette retter til lyse dage

Ruskomsnusk. Til 4 pers.: 500 g roget balssnitte, 1/2 kg ærter, 2 bdt. gulerødder, 1/4 kg kartofler. Til stuvning: 35 g smør, 4 spsk. mel, 1/4 l mælk, 1/4 l grønsagssuppe, salt, persille. Gulerødder og kartofler skæres i skiver, koges ca. 10 minutter før ærterne kommes i gryden og koges med til det hele er mørt. Mælk og suppe jævnes med en smørmebolle og koges godt igennem med grønsagerne. Flæsken steges, og lidt af fedtet fra panden kommes i stuvningen, før den spises med varmt flæsk og groft rugbrød. Masser af hakket persille drysses over til sidst.

Alle retterne er gennemprøvet af Slagteriernes Forskningsinstituts forsøgskøkken.

Svenske rouletter med grøn salat. Til 4 pers.: 12 skiver sribet flæsk, salt, peber, persille, evt. meljævning. – Flæskeskiverne bankes, drysses med salt og peber, persille lægges på. Skiverne sammenrulles og ombindes, brunes på tør pande. Vand tilsættes. Heri steger rullerne til de er møre. Sauce jævnes. Hertil kogte kartofler og en skål grøn salat.

Stegt roget flæsk med nye kartofler og grøn salat. Til 4 pers.: 500 g sribet, roget flæsk, 1 kg kartofler, persille, 3 salathoveder. Marinade: 1 dl tyk fløde smages til med eddike og lidt sukker. – Flæsken steges sprødt. Kartoflerne drysses med persille. Salaten overhældes med marinaden og serveres til.

Lækkert en lun sommeraften!

Pindemad med baconruller. Tynde skiver bacon rulles om cocktailpølser, kødboller, svesker med mandler eller f. eks. små stykker af ananas, banan eller appelsin. Rullerne stikkes på spid og ristes på stegepande eller på barbecue i det fri.

gris på gaflen
- også i sommer

Klip ud! Dette er en ny side til Deres kogebog.

HVORDAN ser en kvindelig tillids mand ud?

Forbruger-Nyt var i april på kursus sammen med 40 kvindelige brugsforenings-tillidsmænd. Meget var der at høre og lære, og en del heraf noteres på disse sider. Men først: Har man hørt noget så vanvittigt som navnet: En kvindelig tillidsmand. Det er næsten en fornærmelse både mod mænd og kvinder. Hvorfor ikke tillidskvinde? spurgte Mette Sandahl på kursus.*)

Een ting slog dette kursus fast

Brugsforeningerne og deres bestyrelser kender ikke deres besøgstid, hvis de nu ikke leder med lys og lygte efter dygtige kvinder til at deltage i bestyrelsesarbejdet. Kvinderne skal ikke sidde til pynt i bestyrelserne. De skal sidde der, fordi de kan medvirke til at forstærke den uundværlige kontakt mellem medlemmer og brugsforening.

*) Kan man finde et bedre navn, så send det til Forbruger-Nyt. Kan vi få et godt forslag igennem, så er der en præmie til forslagsstilleren.

Dygtige uddelere og dygtige medhjælpere

er uundværlige – men dygtige købere er det også. Tillidskvinderne vil kunne bidrage til, at brugsforeningernes medlemmer i endnu højere grad interesserer sig i deres brugs' trivsel. Tag f. eks. problemet med FDBs egne varer. Altfor mange brugsforeningsmedlemmer er slet ikke klar over, hvilken betydning det har for dem selv og brugsforeningerne, at de fortrinsvis køber FDBs produkter.

Kender vi FDBs egne varer

Fællesforeningens fabrikker producerer udelukkende til brugsforeningerne. Varerne står i brugsen sammen med andre varemærker, og dette skal nok sikre, at alle kræfter sættes ind på, at FDBs fabrikker er konkurrencedygtige både med hensyn til pris og kvalitet.

Hvorfor køber vi ikke allesammen FDB-varer? Davregryn, Safirmel, Cirkelkaffe, FDB-krydderier, -bagepulver og -konserveringsmidler ligger lunt i svinget, og det gør Trekroner-margarine også. Men hvorfor

falder kun en tredjedel af salget af vaskemidler i brugsforeningerne på Blenda, Nu-hvid, Nap, Blega og Panzym?

Er det virkelig rabatkuponer, præmiekonkurrencer, lotterier og reklamekampagner, der dirigerer husmødrene i indkøbsøjeblikket – og ikke den sunde fornuft, der får dem til at se på prisforskellen.

FDBs vaskemidler er akkurat lige så gode som alle andre vaskemidler, der slås om at komme i vore vaskebaljer. Forskellen er kun prisen – den er lavere (når da ikke foreningen går hen og sætter konkurrentens vaskemiddel ned med 15-20 øre, men glemmer at gøre det samme med FDBs. Det sker).

Konkurrencen skal nok holde alle vaskemiddelfabrikkanter i ørerne, så de altid sørger for, at deres varer er på højde med det nyeste nye. Kun en eneste type vaskemiddel er FDB ene om at fremstille, og det er Blida, sæbevaskemidlet, der vasker i hårdt vand (indtil 20 hårdhedsgrader), uden at vandet behøver at blødgøres. Blidas salg stiger støt, selv om der ikke ofres millionbeløb på at reklamere det op.

Reklamens magt er underfuld

I Amerika, hvor man har været tidligere på færde med tilgiftssystemet end her, og hvor

det er gået helt over gevind, har man foretaget nogle undersøgelser af systemet. Husmødrene svarede, at det eneste, der interesserede dem, var at få gode varer til den billigst mulige pris – ikke at få en mere eller mindre tvivlsom chance for en gevinst. Men passer det? Skal vi svare en interviewer eller skrive på et spørgeskema, om vi vil betale mere for en vare, fordi der ofres enorme beløb på tilgiftssystemer, så vil vi vist alle svare, at det gør vi ikke. Men virkeligheden viser noget helt andet: Vi lader os dirigere i vore køb. I sandhed: reklamens magt er underfuld.

Det er og bliver husmødrene, der bestemmer, om tilgiftssystemer og rabatkuponer skal trives. Hvis de undlader at benytte sig af disse tilbud og viser, at de foretrækker varen til den pris, den kan sælges til, så vil tilgiften og kuponerne ophøre. *Tro ikke, husmoder, at De ikke har noget at skulle have sagt, hvis De selv vil.*

Vi skal ikke købe FDBs varer

fordi det er „vore egne“, men fordi de dur. De er mindst lige så gode som andre tilsvarende varer, hvad enhver kan overbevise sig om. Og de er ofte bedre – men de er altid billigere, når pris og kvalitet sammenlignes.

Jo større omsætning, brugsens medlemmer sørger for, at der bliver i FDBs varer, des billigere kan de blive.

Naturligvis skal man også kende andre varemærker, om ikke for andet, så for at få et sammenligningsgrundlag. Men er man for eksempel glad for FDBs vaskemidler, så er der ikke megen grund til at svigte dem, hver gang de store selskaber slår på reklametrommen. Det kan måske være forståeligt, at de mange reklamekuponer, der vælter ind gennem brevsprækken, bliver indløst, men glem ikke, at selvom De tjener på kuponpakken, så kan fortsat køb betyde, at De senere betaler kuponens værdi måske flere gange.

Medlemmernes efterspørgsel bestemmer

hvor mange mærker af en enkelt vare, brugsen skal føre – for en stor del da. Mange mærker betyder et stort varelager, og det betyder en dyrere drift. Hvem betaler? Naturligvis forbrugere, der er ikke andre til det.

Derfor er medlemmernes indkøbsforståelse så vigtig for brugsforeningens økonomi. Den dygtige uddeler, der har fuld forståelse for andelssagen, kan have en vældig støtte i en „købevågen“ medlemskreds. Men han kan også bremses, hvis medlemmerne ikke er interesseret i eller forstår baggrunden for hans bestræbelser for en sund og rationel varefordeling.

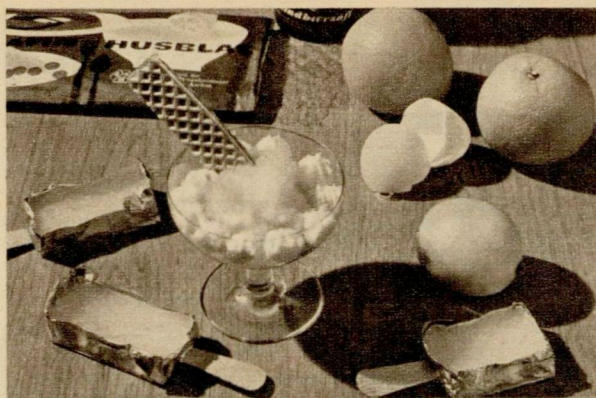
At vække og befordre det aktive samarbejde mellem medlemmer og brugsforening, er en af de opgaver, tillidskvinderne kan tage op.

Men brugsen bestemmer mest

Det er uddeleren, der bestemmer hvilke varer, der skal føres i brugsen, og han gør det ud fra en antagelse af, hvad medlemmerne vil have. Han bestemmer også, hvordan varerne skal placeres i butikken, og deres placering har en meget stor indflydelse på salget. Selv om man er tilhænger af fri konkurrence, så må der være så megen mening i ens tilslutning til brugsforeningsbevægelsen, at man ønsker den styrket gennem sammenholdet – også om produktionen. Og dette skulle f. eks. give sig udslag i, at FDBs varer altid placeres bedst i brugsen. Er dette ikke tilfældet, så skal medlemmerne, i dette tilfælde husmødrene, protestere – eventuelt gennem deres tillidskvinde.

Tillidskvinder i bestyrelserne

kan give uddelerne mange praktiske vink ud fra deres egne erfaringer som købere foran disken. Det er kvinderne, som køber i brugsforeningen, derfor er det ufatteligt, at der blandt brugsforeningernes godt 11.000 bestyrelsesmedlemmer endnu kun findes cirka fire hundrede kvinder.

Appelsinis

1 bl. husblas
65 g sukker
2½ dl vand
revet skal af ½ appelsin
saft af 2 appelsiner
saft af ½ citron
1 æggehvide

Husblasen udblødes og smeltes sammen med sukkeret i ½ dl af vandet... Resten af vandet, appelsinskal og saft kommes i... Æggehviden piskes let sammen og blandes i... Saften hældes i en form og stilles til frysning.

Vanilleparfait på marengsbund m. jordbærkompot

2 æggeblommer
2 spsk. (30 g) sukker
¼ stang vanille eller
½ tsk. Arovan vanillesukker
2½ dl piskefløde

Æggeblommerne røres med sukker og vanille... Fløden piskes til skum... og vendes i æggesnapsen... Cremen hældes i en form og stilles til frysning... En pisket æggehvide kan blandes i cremen.

?? - SVAR

Fru V. Krogh i Søborg er mildt forbavset over, at Forbruger-nyt i Samvirke nr. 6 (havregryn-artiklen) opgiver ostepriser til 6-6,50 kr. pr. kg, når man kan købe den herligste ost til 3,70-4,00 kr. pr. kg. Det er ganske vist mager ost, men den er særdeles god. Fru Krogh mener, at hvis der er Samvirke-læsere, som ikke er klar over, at der findes billigere ost, bør de underrettes derom.

Fru Krogh har helt ret. Der findes magre oste til de nævnte priser, som er fortrinlige, men salget er så beskedent, at ostene mange steder slet ikke føres. Det er en skam, for mager ost indeholder mere protein og kalk end de fede. Hos ostehandlere, hvor man endnu kan få rigtig gammel, lagret ost, er den magre den bedste, men den findes også ganske mild, som børn og unge foretrækker den, bl. a. i pakkerne med ost i skiver. Lad os endelig bruge den magre, billige og gode ost.

Fru Krogh skal have de 25 kr., fordi hun slår til lyd for den magre ost.

Jeg købte et par signora-sko for et halvt år siden og første gang, jeg havde dem på, gik jeg en

DESSERT is FRA KØLESKABET

Det er ingen sag at lave dessertis i køleskabet. Følg de gennemprøvede opskrifter her nøje. Sæt formen i fryseboxen ved termostatindstilling 4. Efter fire timers forløb er isen gennemfrossen. Bruges en randform eller en flad form, eller tillaves der mindre portioner, ned-sættes frysetiden med ½-1 time. Er isen færdig en timestid før den skal spises, så sæt den i selve køleskabet.

Parfaitis kan blandes med hakket chokolade, småtskåne kandiserede cocktailbær eller knust nougat. Anvend aldrig rå eller henkogt frugt i isen, den fryser til isklumper. Brug heller ikke mere sukker i end opgivet i opskriften, så er anretningen vanskelig at fryse.

Børnenes ispinde fryses af en blanding af 1 del Jaffastar og 5 dele vand. Formen er lavet af dobbelt alufolie. Når isen er halvt frosset-indlægges en lille træpind som den, der bruges i ispinde.

FDBs provekøkken eksperimenterer nu med flere slags saftis, lykkes de, kommer opskrifterne i næste nummer.

Marengs

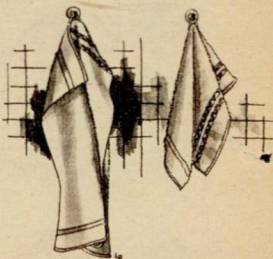
2 æggehvider... 100 g sukker... Æggehviderne piskes godt stive... 2 spsk. af sukkeret piskes i... Resten af sukkeret vendes i... Marengsmassen smøres ud på en smurt, melet plade... Bagetid: 20-30 min... Meget svag varme (125°).

tur på en halv time, og ikke tale om, at jeg kunne mærke det. Jeg har ret store knyster, og er vanskelig med nye sko, men i signora-skoen er pasformen god og hælhojden helt rigtig, skriver fru Klara Falkenberg, Herlev.

Nu er der seks tusinde par fødder, der går godt i signora-sko.

Hvorfor anbringes stropperne i håndklæder ikke på siden i stedet for i enden, spørger Henning Iversen, Edsted, Vejle. Hvis stropperne sad på siden, kunne flere personer tørre sig på een gang uden at trække håndklædet af knagen. (Bedes optaget i bladet til nærmere eftertanke).

Vi har tænkt meget over sagen, og mener at der kan være noget i synspunktet. Men ægkanten på håndklæder er ikke så kraftig som enderne, så syes en strop fast i den, vil den hurtigt rives ud. Vi benytter lejligheden til at erindre om, at der altid bør være stropper i begge ender af håndklæder, viskestykker m. m.

Sælhunden i vaskebaljen

Københavns Zoo, der nu fylder hundrede år, begyndte i det små: ræven gik i lænke, skildpadden var placeret i en køkkenspand

EN stor, levende ørn var årsagen til, at København fik en zoologisk have for hundrede år siden. I foråret 1859 stod nemlig den kendte fugleekspert *N. Kjærbølling* med et pragtekseplar af en ørn i sine arme – og anede ikke, hvor han skulle gøre af

den. Den stolte fugl var en gave, som han gerne ville beholde – men hvor? Nu havde Kjærbølling i længere tid ønsket at oprette en zoologisk have i København, og mens han sad og spekulerede på problemet med ørnen, slog det ned i ham, at gaven måtte opfattes som et vink om at gøre alvor af planerne.

Der var ikke langt fra tanke til handling. Allerede den 22. juli samme år fik han kongelig tilladelse til at erhverve et hjørne af Frederiksberg Have. Ørnen havde fået et hjem, og snart fik fuglen selskab af andre dyr, ganske vist ikke mange, og særlig spændende var de heller ikke, men Danmarks første zoologiske have var en kendsgerning.

Da københavnernes den 20. september 1859 begav sig på vej gennem det landlege Vesterbro til Frederiksberg Have, fandt de i den nyåbnede zoologiske have en snes danske fugle med blodige vinger, indespærrede i snævre kasser med jernstænger foran, en sælhund i en vaskebalje med snavset vand, en skildpadde i en almindelig køkkenspand foruden ræve, der gik i korte lænker akkurat som hunde. Hundehuset manglede heller ikke.

Kritikken meldte sig øjeblikkelig. En indsender i dagbladet *Fædrelandet* skrev et par dage senere, at haven hellere burde lukke og ikke åbne igen, før dens hele plan og hele indretning var således forandret, at den nogenlunde kunne svare såvel til sit eget som til dr. Kjærbøllings navn. Andre aviser var dog mere velvilligt indstillet og betegnede haven som en god begyndelse til en zoologisk have.

Dr. Kjærbølling forsvarede sin have og oplyste, at de snævre fuglekasser kun var tæmmebure, som snart ville blive afløst af andre og større – og at det i grunden var et godt tegn, når vandet i sælhundebaljen var hvidplumret, for det viste, at dyrets natur-

Havens grundlægger, dr. N. Kjærbølling. Til venstre viser det gamle foto en primitiv dyrlægebehandling, en abe behandles med et dampinhaleringsapparat af Storm P's tilsnit. Herunder havens nuværende direktør Svend Andersen sammen med chimpansen Lone.

Lysbro
FORKE

**BEDST KENDT
KENDT SOM DE BEDSTE**

**LYSBRO FABRIKER
SILKEBORG**

Et par halvtredsårige fotografier. Til venstre den engelske konge Edward (Chr. IXs svigersøn) på besøg i haven og til højre indgangen, der dengang så ud som idag. Havens udsigtstårn er godt halvtreds år, bygget i Eiffeltårn-stil af pommersk fyr.

lige funktioner var i orden – at det trivedes med andre ord.

Dr. Kjærbølling nåede at udvide haven ganske betragteligt både hvad areal og dyrebestand angik, før han pludselig døde ved nytår 1870. Sønnen, F. H. Kjærbølling, som i flere år havde været faderens medhjælper, overtog nu ledelsen, og allerede i 1872 blev haven omdannet til et aktieselskab, og kong Christian IX blev dens beskytter. Hermed var det slået fast, at meningen var at skabe et etablissement, som kunne være til nytte for videnskaben, til fremme af folkeoplysningen og til pryd for hovedstaden.

Målet var stort, og det kneb for haven at leve op til det. Krybben var ofte tom, der var splid inden for administrationen, der manglede penge. I 1873 betalte tilskuerne 43.000 kroner i entré, sytten år senere var entréindtægten kun steget med syv tusinde kroner. Person- og systemskifter hørte så at sige til dagens orden. Lidt efter lidt begyndte det dog at gå fremad, og det skyldtes først og fremmest et intimt samarbejde med den kendte tyske Hagenbeck-dyrehave ved Hamburg, hvorfra der blev fremskaffet sjældne dyr og berømte dressurgrupper til København. I 1908 var det årlige besøg nået op på 370.000 mennesker, og entréindtægten blev det år 180.000 kroner. Men der var altså gået halvtreds år, før haven havde „slået an“.

Let var det ikke at holde dyrene. I de første år af havens eksistens måtte sælhunden hvert efterår bøde med livet, fordi det var så dyrt at fodre den vinteren over. Og forsøgene på at holde liv i sjældne dyr, der var vant til at leve under andre himmelstrøg, slog ofte fejl. Tre hvalrosser, som en norsk skipper havde fanget i Ishavet, var alle døde inden et år. Den første døde af skræk allerede under skibstransporten til Danmark, de to andre nåede levende frem til København, men her døde de til stor sorg for havens ledelse og for publikum.

Sygdom og vanskeligheder med at skaffe det rigtige foder var de store problemer. Men forholdene taget i betragtning, var de skam dygtige de gamle herrer, siger havens nuværende direktør, zoologen Svend Andersen. Videnskab og teknik har netop i de senere år gjort enorme fremskridt, og hele

dette erfaringsmateriale har vi at støtte os til. Fodervanskelighederne er overvundet, og nu er vi i stand til at servere dyrene friske varer hver dag hele året rundt.

Men idag ved vi også meget mere om de enkelte dyr, fortsætter Svend Andersen. Tidligere fortyndede man for eksempel kømælken til sælhundene med det resultat, at de blev underernærede og døde. Nu er det slået fast, at sælens egen mælk har betydelig større fedtprocent end koens, så ved kunstig ernæring af sælen tilsættes mælken nu piskefløde og æg. Vi ved også, at girafferne, som blev født om efteråret, tid-

ligere var fortabt. De fik uvægerligt engelsk syge, mens vi nu giver dem højfjeldssol – og sygdommen er helt udryddet. Alle de sunde og levedygtige dyr, der nu fødes i haven, er et tegn på, at kosten og den øvrige behandling er som den skal være.

– Hvad er så havens tal i jubilæumsåret?
– 2232 dyr med stort og småt eller 787 forskellige arter. Det er det største tal, vi nogensinde har haft i Zoologisk Have. Dertil kommer menneskene: 80 ansatte om vinteren og 120 i sommersæsonen samt 1,1 million mennesker som besøgende gennem tælleapparaterne.

HB

Konsulenten anbefaler

til grise, kalve, fjerkræ og pelsdyr

FÅS I BRUGSEN

WEE DUST

-udrydder ukrudt!

-gå i Brugsen

så får De dividende - ovenikøbet

HAR DE HUND?

HUSK at den skal have vitaminer

BOBS

HUNDEKIKS

Indeholder alt det nødvendige tilskudsfoder

Vi sender gratis prøvepose

A/S RUGA
Roskildevej. 87, Valby
Tlf. Valby 2360

KØB BOBS I BRUGSEN

Dødsens farligt..!

Ækle, lødne, uappetitive og smittebærende svirrer fluerne omkring lillebror. De er ikke blot en gene for hans søvn, men en trussel mod hans sundhed. -- Sommeren skulle være en sundhedskilde, men den dødsfarlige, smittespredende flue gør sommeren til en fare, ikke mindst for Deres barn, der ikke formår at holde dette uappetitive kryb på afstand. Beskyt derfor Dem selv og Deres familie med **PENTASAN** fluedræber, de små, nemme plader, som nu atter fås overalt. En pose **PENTASAN** med 4 plader koster kun 50 øre. **PENTASAN** fluedræber er iflg. Statens Skadedyrslaboratoriums erklæring af 20. juli 1958 fuldt effektive overfor alle ikke klørresistente fluer.

Hæng **PENTASAN** pladerne i lysekroner, vindueskarme, spisekamre, toiletter m. v. -- kort sagt -- alle steder, hvor fluer holder til. **BLØT EEN LET BERØRING AF PENTASAN-PLADEN ER NOK!**

Fås i **BRUGSEN**

Generaldepot: **GÖSTA SCHWARCK**
Vesterbrogade 27 -- Eva 8653 -- 8643

EGNE OG MENNESKER

1716

skete en verdenshistorisk begivenhed på Falster: Czar Peter den store af Rusland landede sammen med et følge af officerer ved Gedesby i nærheden af Gedser. Det gik meget formået til. De fangede nogle heste på den nærmeste mark, red ind til landsbyen, og her dundrede de på (det var om natten) hos sognefogden og kromanden, og czaren personligt jog kromanden og hans kone ud af sengen og sprang selv i den med støvlerne på og lagde sig til at sove. Sognefogden måtte tage sig af de andre, men fik dog også sendt ridende bud til Nykøbing for at lade den høje øvrighed vide, at czaren var kommet.

I NYKØBING vakte budskabet den største forfærdelse. Der blev sendt tilbud til de højeste øvrigheds personer, stiftamtmanden og amtmanden, der begge boede på Lolland, så de kunne komme til Nykøbing og modtage den russiske hersker på behørig måde. Amtsforvalteren samlede straks alle de kareter, vogne og heste, som var i byen, for at være czaren til tjeneste. Trommen gik, og borgerskabet fik besked om at samle sig for at paradere ved indtoget, og Nykøbing's „honnnette madammer“ måtte møde op på slottet for at forberede en gallamiddag.

Og mens hele Nykøbing var på benene, og folk var strømmet til fra hele Falster og Lolland med, fandt indtoget sted. Men de i hast fremskrabede kareter var der ikke brug for. Czaren sad nemlig i en bærestol, som blev båret af to heste, han selv havde med. Embedsmænd og borgerskab førte ham op på Nykøbing slot. Czar Peter var aldeles ikke tilfreds med det fornemme logis og det måltid, der var ham beredt. Han indvilligede dog i at spise den fine mad, men han ønskede at spise alene. Stiftamtmanden og amtmanden kom ikke til kejserligt taffel.

APOTEKER Claus Seidelin, der som ung oplevede dette besøg, fortæller levende om det i sine „optegnelser om mit levned“. „Czaren så ud som en underofficer eller rettere en bøddel“. Han var høj af vækst, var klædt i en skiden blå klædning med messingknapper, havde en bred hirschfænger ved siden i et lædergehæng, store støvler på benene, en lille fløjlskasket på hovedet og en stor og lang spanskørstok i hånden, men den falsterske apoteker tilføjer dog, at „ellers så han ikke ilde ud“.

Czaren spiste hurtigt sit ensomme måltid på slottet, og da han var færdig, gik han med sine officerer ned til „hofsmedien“, der lå ved Guldborgsund. På vejen fra slottet stimlede folk sammen om Peter, men kom nogen for nær, fik han et slag over ryggen af spanskørstokken. Så sejlede Peter ud til sin flåde.

Om aftenen kom han igen til Nykøbing med sine herrer, beretter Seidelin videre. Der var atter tilberedt et festligt taffel på

slottet af byens „honnnette madammer“, men czaren ville på værtshus. Han tog ind hos postmester og gæstgiver Iver Rosenfeldt, hvor han indtog et måltid, bestående af „rug og hvedebrød, smør, hollandsk ost, godtøl, brændevin og vin“, og især syntes han godt om en brændevin fra Danzig, som værten kunne byde på. Meget højtideligt gik det nok ikke til, for den unge apoteker fortæller, hvordan han slap ind i den hjørnestue, hvor selvherskeren over alle Ruslande indtog sit måltid. „Når han havde smurt sig et stykke smørrebrød, slikkede

* * *

CZAREN

PÅ

FALSTER

* * *

han altid smørret rent af kniven igen“, beretter Seidelin og tilføjer, „det skete med megen gratie“.

IMENS fyldte czarens marinere og soldater Nykøbing. Han medførte en styrke på 25-30.000 mand til et angreb fra Sjælland på Karl 12's Sverige. Flådebesøget gik meget skikkelig for sig, russerne betalte for, hvad de fik, men levnedsmidler, øl og brændevin slap snart op. På et par timer var der ikke en krumme brød, et krus øl eller en ærlig dram tilbage i den gode by. Hen på aftenen lod czaren sig ro ud til flåden, og samtidig blev der givet signal til soldater og matroser om at „retirere sig ombord igen“.

NÆSTE MORGEN havde Seidelin en ny oplevelse. Den russiske flåde lå opankret i Hasseløgab i det sydlige Guldborgsund. Tidligt om morgenen var den videbegærlige apoteker ilet ud for at se den store flåde fra det fjerne land. Nu så han hele dens styrke gå i land på stranden med „nogle tusinde feltkedler“ og samle alt, hvad der kunne findes af brændsel. Der-

efter plukkede alt hvad der var af grønt, nælder, græs, skarntyde. Det blev til vældige favnfulde af vilde planter, som blev hakket og smidt i kedlerne. Et par salte sild kom også derned, og når det var kogt, søbede soldaterne suppen i sig og gik med deres kedler ombord igen. Det er tydeligt, at apotekeren betragtede det som et barbarisk måltid, men det var nu ikke så tosset en morgensuppe, for russerne fik da vitaminer i sig.

CZAREN sejlede videre op gennem Guldborgsund til København, men som bekendt kom der ikke noget ud af hans og Frederik IVs forhandlinger om et fælles krigstogt mod Karl 12.

Derimod fik Nykøbing nogle dage senere besøg af czarens gemalinde, som kom rejsende fra Mecklenburg over Holsten til Rødby. Hun blev installeret i slottet i Nykøbing, og befandt sig tilsyneladende godt, for hun fandt behag såvel i den gode mad, som byens madammer måtte skiftes til at tilberede, som i „rare vine og andet, som kunne tilvejebringes at beværte hende med“.

„DET VAR ellers en meget betydelig visit for Danemarc, at en så stor og betydelig potentat kom her til med sin armé og nogle hundrede galejer“, skriver Claus Seidelin, og det har han jo ret i. Og endnu ligger postmester Rosenfeldts hus her, nu kendt som Czarens Hus. På en trætavle kan man læse indskriften: Ihre Czarische Majestät zu Moscovien Peter Alexewitz hat hier gespeiset Anno 1716 d. 15. juli I. R. F. Den gode postmester synes at have været så betaget af oplevelsen, at han måtte bruge det sprog, man talte ved det danske hof – nemlig tysk.

Czarens hus findes endnu i Nykøbing, mens slottet kun er et lavt, tilgroet ruinstykke.

HUSMOR PÅ HJUL

HAR De nogensinde tænkt over, hvad det vil sige at være husmor på hjul? Altså ikke husmor på campingtur, men medansvarshavende for en stor bedrift, der turnerer det halve år.

Fru Moreno har en husholdning af et vældigt format. Der er fyrré mennesker på kost, og dagligt bruges 50 pund kartofler og tolv almindelige rugbrød plus alt det andet. Køkkenet bestyres af en dygtig kokkepige, men husmoderen skal lægge en dagsplan, og der er husholdningsregnskabet at se til.

Lejligheden er det mindste af det hele. Det er en campingvogn med soverum i den ene ende – den kan gøres ren på et øjeblik, for alt er praktisk indrettet. Men så er der børnene, to drenge, der bor med en barnepige i deres egen vogn. Pigen tager sig af dem, men fru Moreno er ikke den mor, der lader fremmede om at opdrage sine børn. Hun er om dem det meste af dagen, holder regnetimer med dem, mens far giver dem de daglige timer i læsning og skrivning. Sådan får de erstatning for den skolegang, der ikke bliver til noget mellem forår og efterår, og det er fru Morenos ærgerrighed, at drengene ikke kommer bagefter i fagene.

Når beboelsesvognen er gjort i stand og husmoderen har inspiceret den vogn, drengene og pigen bor i, er der også cirkus kasse at se til, der er tøj at sy og lappe, og der er chokolade- og ispindesalget, og desuden har husmoderen stillingen som hovedbogholder i cirkusforretningen. Hun har måttet lære sig det hele, og hun begyndte i det små for ti år siden.

– Fri? Jamen, jeg har da masser af fri. Jeg har hjælp nok, siger fru Moreno. Vist er jeg trætt, når vi kommer hen i august, men jeg er nok selv den ivrigste for at komme ud hvert forår. Selvfølgelig kunne det lette mig at sende børnene på kostskole, når de er gamle nok. Men det gør vi cirkusfolk ikke. Børnene hører til i cirkus – og i familien.

Regning skal passes hver dag. Drengene optræder, men deres nummer er et af de første, så de kommer tidligt i seng.

40 mennesker er daglig på kost, køkkenet er i en vogn indrettet til formålet.

Middag i direktørparrets vogn.

Husmoderen i det rullende hjem sælger også billetter – foruden chokolade og is.

- min hobby er **SAFIR** bagning

Det er sjovt at bage selv - og blive rost for resultatet. Vælg hellere straks SAFIR - landets mest solgte mel gi'r bedre brød - og er endda billigere.

-gå i Brugsen

så får De dividende - ovenikøbet

- og til god bagning hører
TREKRONER margarine i guldfolie

